

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Çimərliklərdə
ilanların
sayı artıb
yazısı səh.12-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 16 iyul 2025-ci il Çərşənbə № 121 (8731) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

**Sülh müqaviləsi üçün yeni tarix:
niyə 5 ay sonra...**

ABŞ və Fransa bu
regionda sülhdə
maraqlıdırsa...

yazısı səh.7-də

**Prezident İlham Əliyevdən
Ərdoğanla başsağlığı**

yazısı səh.6-da

**Yeni "İbrahimbəyov
ssenarisi" işə düşür**

yazısı səh.5-də

**Ukraynadan
Azərbaycana riskli təklif**

yazısı səh.8-də

Zəngəzurla bağlı 101-ci plan

yazısı səh.9-da

Məmurlara nəzarət komissiyası

yazısı səh.10-da

**İran Suriya prezidentinin
Bakı səfərindən
"sancılandı"**

yazısı səh.4-də

**"Darknet" əməliyyatında
həbs edilən kimdir?**

yazısı səh.10-da

**Hansı ixtisaslarda keçid
balları qalxacaq?**

yazısı səh.3-də

**Ölkəmizdə bahalıq ilin
sonunadək davam edəcək**

yazısı səh.14-də

**Ağdam Azərbaycanın dördüncü
böyük şəhəri olacaq**

yazısı səh.15-də

**Berdiməhəmmədov
Qarabağa gəlir**

yazısı səh.2-də

RUSİYA SON HƏMLƏSİNİ ETDİ - 10 NOYABR SƏNƏDİNDƏ O BƏND

Moskva Zəngəzura nəzarətin ABŞ şirkətinə verilə biləcəyi ehtimalı
ərəfəsində bu səlahiyyətin özünə aid olduğu köhnə sənədi yada
salır; bu mürəkkəb düynün necə çözülmək?

yazısı səh.9-da

Bakı-Tiflis qatarının açılmayan sirri

Deputat deyir ki, qatar məsələsi aktualdır, amma əsas olan
təhlükəsizlikdir; **ekspert:** "İsrail-İran gərginliyi sübut etdi ki,
sərhədləri bağlı saxlamaq doğru qərardır"

yazısı səh.11-də

Kamran Əsədov

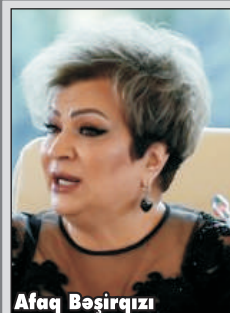
Təhsil eksperti:
"Necə olur ki,
məktəbdə "5"
alan şagird qəbul
imtəhanında
"0" toplayır?"

yazısı səh.3-də

**Vardanyanın
azadlığı üçün
Trampa "xod"
axtarışı**

yazısı səh.4-də

Afaq Bəşirqızı

**Xalq artistindən
qızlara "əncir
yarpağı" üsyanı**

yazısı səh.12-də

Berdiməhəmmədov Qarabağa gəlir

Türkmən xalqının Milli lideri, Xalq Məsləhətinin sədri Qurbanqulu Berdiməhəmmədov 16-17 iyul tarixlərində Azərbaycanda səfərdə olacaq.

Axar.az xəbər verir ki, səfər zamanı ikitərəfli əlaqələr müzakirə olunacaq.

Səfər çərçivəsində Qurbanqulu Berdiməhəmmədovun Qarabağa səfəri gözlənilir.

Azərbaycan ilk dəfə İsveçdən qızıl almağa başlayıb

Bu ilin yanvar-may aylarında Azərbaycan 23 ölkədən 2 milyard 940,2 milyon ABŞ dolları dəyərində 30 min 875 kiloqram qızıl (qızıl, digər yarımlaşmış formalar-da çubuqlar, məftil və profillər, lövhələr, istənilən altlıq nəzə- rə alınmadan qalınlığı 0,15 mm-dən çox olan vərəqlər, zo- laqlar və ya lentlər) idxal edib.

"Report"un Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatları əsasında apardığı hesablamalara əsasən, bu, 2024-cü ilin eyni dövrünün göstəricisindən dəyər ifadəsində 5 dəfə, kəmiyyət olaraq - 4 dəfə çoxdur.

Hesabat dövründə Azərbaycan Rusiyadan 439,3 milyon ABŞ dolları dəyərində 4 min 753 kiloqram (1 il əvvəl tədarük olmayıb), Avstraliyadan 354,7 milyon ABŞ dolları dəyərində (bir il əvvəlki göstəricidən 20 % az) 3 min 995 kiloqram (-33 %), Amerika Birləşmiş Ştatlarından 340,3 milyon ABŞ dolları dəyərində 3 min 345 kiloqram (1 il əvvəl tədarük olmayıb), Qazaxıstandan 262,2 milyon ABŞ dolları dəyərində 2 min 557 kiloqram (1 il əvvəl tədarük olmayıb), Böyük Britaniya- dan 256,7 milyon ABŞ dolları dəyərində 2 min 771 kiloqram (1 il əvvəl tədarük olmayıb) qızıl alıb.

Bu il son 14 ildə (qeyd: xarici ticarət üzrə açıq istifadədə olan rəsmi statistika 2011-ci ilə kimidir) ilk dəfə olaraq İsveç- dən qızıl tədarükü (4,1 milyon ABŞ dolları dəyərində 38,2 ki- loqram) həyata keçirilib.

2020-2023-cü illərdə Azərbaycana toplam olaraq xaricdən 98,3 milyon ABŞ dolları dəyərində 1 724 kiloqram eyni adda qızıl gətirildiyi halda, 2024-cü ildə 3,313 milyard ABŞ dolları də- yərində 41 min 78 kiloqram həmin məhsuldan idxal olunub.

Bu ilin ilk 5 ayında Azərbaycan ancaq İsveçrəyə qızıl sat-ıb. Bu ölkəyə 121,3 milyon ABŞ dolları dəyərində 1 751 ki- loqram qızıl tədarük olunub ki, bu da 1 il əvvəlki göstəricidən müvafiq olaraq 2,7 dəfə və 46% çoxdur.

Bəzi rayonlara leysan yağacaq

Azərbaycanda iyulun 16-19-da əsasən gündüz saatla- rında bəzi dağlıq və dağətəyi rayonlarda qısamüdd- ətli leysan xarakterli yağış yağacağı, şimşək çaxa- cağı, dolu düşəcəyi ehtimalı var.

Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidməti məlumat yayıb. Yağan yağışlar nəticəsində bəzi dağ çaylarında sululu- ğun artacağı ehtimalı var.

Ölkəmiz elektrik enerjisinin ixracını kəskin artırıb

Bu ilin yan- var-iyun ay- larında Azərbaycan 709,9 mln. kVt-saat elektrik enerjisi ix- rac edib, bu da ötən ilin müvafiq dövrü- nün göstəricisi ilə müqayisədə 59,9% çoxdur.

Bu barədə "APA-Economics" Energetika Nazirliyinin operativ məlumat- larına istinadən xəbər verir.

Məlumatlara əsasən, hesabat dövründə Azərbaycan 81,1 kVt-saat elektrik enerjisi idxal edib, bu da illik müqayisə- də 15,9% azdır.

Qeyd olunur ki, 2025-ci ilin birinci yarımilli üzrə operativ məlumatlara əsasən, respublikada elektrik enerjisinin isteh- salı 291,5 mln. kVt-saat, yəni 2,2% artaraq 13 849,3 mln. kVt-saat olub.

Rusiyada Azərbaycanın mədəni tədbirləri ləğv olundu

Rusiyada Azərbaycan Dövlət Rus Dram Te- atrının tamaşaları ləğv edilib. Bu barədə "Sibir ekspresi" bildirib.

Qeyd olunur ki, Novosi- birsk Qlobus Teatrı Azərbay- can teatrının "Böyük qastrol- lar" federal proqramında nü- mayiş etdirilməli olan tamaşa- larının ləğv edildiyini elan edib.

Ləğv etmənin səbəbləri açıqlanmır.

Qeyd edək ki, 2024-cü il- də Azərbaycan Dram Teatri- nin Sibir şəhərlərinə qastrol səfəri uğurla keçirilmişdi. Səfər Novokuznetsk və Ke- merovoda göstərilən tama- şalarla başa çatmışdı. Qeyd edək ki, Rusiyanın Yekate- rinburq vilayətində etnik mənsubiyyətinə görə azər- baycanlılara qarşı bu ölkənin hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən nümayişkarçası- na törədilmiş məqsədli və mühakiməsiz qətl və zorakı- lıq əməllərini və bütövlükdə son dövrlərdə bu kimi halla- rın sistemativ xarakter aldı- ğını nəzərə alaraq, Rusiya ilə dövlət və özəl müəssisə- lərin xətti ilə Azərbaycanda keçirilməsi nəzərdə tutulan mədəniyyət tədbirləri, o cümlədən konsertlər, festi- vallar, tamaşalar, sərgilər və s. iyunun 29-da ləğv edilib.

DİN şəxsi məlumatları xarici kiberbunkerlərə ötürən qrupu aşkarlayıb

Daxili İşlər Nazirliyinin əməkdaşları tərəfindən vətəndaşların şəxsi məlumatları əsasında kütləvi maliyyə dələduzluğu, ayrı-ayrı şəxslərin bank hesablarına sax- ta sorğular verməklə pul vəsaitlərini talayan şəxs əmə- liyyat-texniki tədbirlərlə müəyyən olunaraq saxlanılıb.

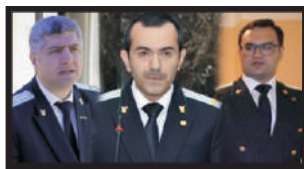
DİN-in mətbuat xidmətindən APA-ya verilən məlumata görə, 34 yaşlı Qulamov Eldəniz Şaiyq oğlu qabaqcıdan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən elektron məlumat daşıyıcılarından, infor- masiya texnologiyalarından istifadə edilməklə oğurluq əməllə- rində şübhəli bilinir.

Müəyyən olunub ki, E.Qulamov digər şəxslərlə birgə qabaq- cıdan əlbir olaraq müxtəlif sosial şəbəkə platformaları və mes- senger proqramları vasitəsilə vətəndaşların şəxsiyyət vəsiqələri- ni, pasportlarını və bank kartlarını əldə etməklə bir sıra cinayət- kar əməllər törədib.

Cinayətkar fəaliyyətləri bununla məhdudlaşmayan şəxslər həmin sənədləri, bank kartlarının surətlərini kiber bunkerlərə transformasiyanı təşkil ediblər.

Əsasən Facebook, Instagram, WhatsApp üzərindən dani- şıqlar aparan cinayətkar qrup özlərini bank-maliyyə, lombard, humanitar yardım və dövlət təşkilatlarının nümayəndəsi kimi təq- dim etməklə fəaliyyət göstərirlər.

O da müəyyən olunub ki, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən bankların vəzifəli şəxslərinin fotolarını saxta profilərə yerləşdir- məklə özlərini bank əməkdaşı kimi təqdim edib, vətəndaşların üz görüntülərini videoqeydiyyatı aparılıb. Bu və digər üsullarla və- təndaşlara vurulan zərər 300 min manatdan artıqdır.

Üç yeni prokuror təyinatı

Mingəçevir, Zaqat- ala və Xaçmazda prokurorlar təyin edilib. Bu barədə baş prokuror Kamran Əliyev əmrlər imzalayıb. Əmrə əsa- sən, baş ədliyyə müşaviri Pərvin Quliyev Mingəçevir şəhərinə yeni prokuror təyin olunub. O, bundan əvvəl Bakı Şəhər Prokurorluğunda Daxili işlər orqanlarına nə- zarət şöbəsinin rəisi, daha öncə isə Sabirabadın proku- roru vəzifəsində çalışıb.

K.Əliyevin digər əmri ilə Mingəçevirin sabiq prokuro- ru baş ədliyyə müşaviri Qabil Səfərov Zaqatalaya prokuror təyin olunub.

Bundan başqa, baş əd- liyyə müşaviri Rəşad Məmmədov ikinci səlahiyyət müd- dətinə Xaçmazın prokuroru vəzifəsinə təsdiq edilib.

Hadruta da köç olacaq

Xocavənd rayonunun kəndlərinin bərpası üzrə işlər davam edir. Bunu Ağdam, Füzuli və Xocavənd rayonlarında Azərbaycan Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Emin Hüseynov bildirib. Qeyd olu- nub ki, Hadrut qəsəbəsi və Tuğ kəndində kommunikasi- ya sistemlərinin çəkilməsi prosesi gedir. Xüsusi nüma- yəndənin sözlərinə görə, Xo- cavənd rayonunun digər kəndlərində ilin sonuna qədər 1552 evin təmir olunaraq təh- vil verilməsi planlaşdırılıb.

Tələbələrin köçürülməsi başladı

2025/2026-cı tədris ili üzrə ali və orta ixtisas təhsili mü- əssisələrində təhsil alan tə- ləbələrin köçürülməsi pro- sesinin elektron sənəd qəbu- lu mərhələsi elan olunur.

Bu barədə Elm və Ali Təhsil üzrə Dövlət Agentli- yindən məlumat verilib. Elektron müraciətlərin qəbu- lu 2025-ci il iyulun 15-i saat 11:00-da başlayacaq və iyu- lun 22-si saat 18:00-da başa çatacaq. Köçürülmə prose- sində iştirak etmək istəyən tələbələr portal.edu.az inter- net sahifəsində qeydiyyat- dan keçərək şəxsi kabinet yaratmalı, daha sonra siste- mə daxil olub elektron müraci- cət formasını doldurmalı və təsdiq etməlidirlər.

I-IV ixtisas qrupları üzrə imtahanda iştirak edən abituriyentlərin 27.97 faizi 100-200 bal aralığında nəticə göstərüb. Yalnız 11.28 faiz 500-700 bal aralığında nəticə toplaya bilib. 0-100 bal toplayanların faizi isə 13.47-dir. Bunu Dövlət İmtahan Mərkəzinin İdarə Heyətinin sədri Məleykə Abbaszadə qəbul imtahanlarının nəticələrinə dair tədbirdə deyib. O bildirib ki, eyni ixtisas qruplarında qəbul olan abituriyentlərin 46.07 faizi 300-500 bal aralığında nəticə göstərüb: "29.37 faizi 200-300 bal aralığında, 5.48 faizi isə 150-200 bal toplayıb.

V ixtisas qrupu üzrə imtahanda iştirak edən abituriyentlərin 27.14 faizi 50-100 bal aralığında nəticə göstərüb. 27.14 faiz isə 0-50 bal aralığında nəticə göstərüb. 200-300 bal toplayanlar 19.86 faiz təşkil edib. V ixtisas qrupu üzrə qəbul olan abituriyentlərin 48.01 faizi 100-150 bal, 27.53 faizi isə 150-200 bal aralığında nəticə göstərüb. Yüksək nəticə - 250-300 bal aralığında olanların faizi isə cəmi 3.85-dir".

Qəbul baxımından ən yüksək nəticə göstərən rayonlardan biri Şahbuz rayonu olub. Bu rayonda məzunların 58.39 faizi tələbə adını qazanıb. Ən aşağı nəticələr isə İsmayilli və Naftalan şəhərlərinə məxsusdur.

Bəzən şagirdlər imtahanda yüksək bal toplasalar da, attestat qiymətləri aşağı olur. Bəzən isə əksinə, məktəbdə yüksək qiymətlər alan bəzi şagirdlər imtahanda zəif nəticə göstərirlər. İmtahanda yüksək bal toplayanların attestat qiymətləri ilə nəticələri arasında ziddiyyətlərin olması bir neçə səbəbdən qaynaqlanır. Bir çox şagirdlər attestat qiymətlərini məktəbdə deyil, daha çox hazırlıq kurslarında və ya fərdi müəllimlərdə hazırlaşmaqla əldə edirlər. Belə olduğu halda məktəbdə davamiyyət zəif olur və nəticədə qiymətlər ya formal şəkildə yazılır, ya da aşağı göstərilir. Bəzi hallarda isə attestat qiymətləri süni şəkildə şişirdilir. Məsələn, abituriyentin imtahan nəticəsi aşağıdır, amma attestatda yüksək qiymətlər göstərilir. Bu hallarda valideynlərin nüfuzundan və ya müəyyən vasitələrdən istifadə olunması ehtimalı yaranır. İmtahanda yüksək nəticə göstərən, amma attestat qiymətləri aşağı olan şagirdlər də olur. Bu zaman isə bəzi hallarda məktəb rəhbərliyi tərəfindən bilərəkdən qiymətlərin aşağı yazılması halları müşahidə olunur.

DİM rəhbərinin açıqladığı rəqəmlər istənilən halda

İmtahanda "balı zəhərə çevrilənlər"

Təhsil eksperti: "Necə olur ki, məktəbdə "5" alan şagird qəbul imtahanında "0" toplayır?"

bir daha Azərbaycan məktəblərində təhsilin aşağı səviyyəsini göstərir.

Təhsil eksperti Kamran Əsədov "Yeni Müsavat"a deyib ki, imtahan nəticələri ilə attestat qiymətləri arasında kəskin uyğunsuzluqlar təhsil sisteminə keyfiyyət problemlərinin mövcud olduğunu təsdiqləyir: "Dövlət İmtahan Mərkəzinin 2024/2025-ci tədris ili üzrə təqdim etdiyi statistik göstəricilər göstərir ki, I-IV ixtisas qruplarında iştirak edən abituriyentlərin yalnız 11.28 faizi 500-700 bal aralığında nəticə əldə edib, bu isə yüksək nəticə göstərə bilənlərin çox az faiz təşkil etdiyini ortaya qoyur. Digər tərəfdən, 100-200 bal aralığında olanların 27.97 faiz, 0-100 bal toplayanların isə 13.47 faiz olması, məktəblərdə verilən qiymətləndirmənin real bilik göstəricilərindən kənar olduğunu açıq şəkildə nümayiş etdirir.

Buna paralel olaraq, attestat qiymətlərinin yüksək olduğu halda imtahan nəticələrinin zəif olması, yaxud əksinə, imtahanda yüksək nəticə göstərənlərin məktəb qiymətlərinin aşağı olması hallarının geniş yayılması sistemin daxili parçalanmasını sübut edir. Bu ziddiyyətin kökündə məktəbdəki qiymətləndirmənin obyektivlikdən uzaq olması, məktəbdən kənar hazırlıq mərkəzlərinin əsas bilik mənbəyinə çevrilməsi və məktəblərin pedaqoji funksiya və nəzarət gücünün azalması dayanır. "Təhsil haqqında" Qanunun 13.1-ci maddəsində göstərilir ki, təhsilin məzmunu və təşkili elmi əsaslara və şəxsiyyətin inkişafı məqsədinə uyğun olaraq həyata keçirilməlidir. Lakin real mənzərə göstərir ki, bu prinsip sistemik şəkildə pozulur. Təhsil müəssisələrinin qiymətləndirmə fəaliyyəti nə elmi

əsaslara, nə də şəffaf məyarlara əsaslanır. Bu səbəbdən də şagirdlərin qiymətləndirilməsi subyektiv, bəzən isə korrupsiya meyilli yanaşmalarla həyata keçirilir".

Ekspert qeyd edir ki, V ixtisas qrupu üzrə vəziyyət daha acınacaqlıdır: "Bu qrupda 0-100 bal aralığında nəticə göstərənlərin faizi 54.28-dir. Bu göstərir ki, sosial, pedaqoji və iqtisadi ixtisaslara hazırlıq səviyyəsi son dərəcə aşağıdır. 250-300 bal aralığında nəticə göstərənlərin isə cəmi 3.85 faiz olması təhsil sisteminin bu sahədə də uğursuzluğa düçar olduğunu təsdiqləyir.

Bütün bu rəqəmlər göstərir ki, Elm və Təhsil Nazirliyi təhsil sisteminə bu böhranı, sadəcə, müşahidə edir, ancaq prosesə müdaxilə etmir. Nazirlik nə bu göstəricilərdən nə nəticə çıxarır, nə də maarifləndirmə, təlim, qiymətləndirmə və məktəb-məzun əlaqələrinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində konkret fəaliyyət planı ortaya qoyur. İllərdir dəyişməyən standart mövqelərlə çıxış edir və təhsildə dəyişikliklərə passiv yanaşır.

Nazirliyin nə strateji planı, nə də real proqnozları mövcuddur. Qəbul göstəriciləri aşağı olan rayon və şəhərlərlə bağlı heç bir təhlil təqdim edilmir, onların inkişafı üçün lokal müdaxilə proqramları hazırlanıb tətbiq olunmur. Məsələn, Naftalan və İsmayilli kimi rayonlarda qəbul faizi 47-dən aşağıdır. Bu nəticələrə görə məktəblərin, müəllimlərin və yerli təhsil idarələrinin fəaliyyətinə dair heç bir ictimai hesabat verilmir, məsuliyyət daşıyan şəxslər barəsində tədbir görülmür. Eyni zamanda yüksək qəbul faizi olan bölgələrin, məsələn, Şahbuz, Qubadlı və Naxçıvanın təc-

rübəsi sistemli şəkildə öyrənilir və digərlərinə tətbiq edilmir. Halbuki inkişaf edən ölkələrdə - məsələn, Finlandiyada və Estoniyada - təhsil göstəricilərində regional fərqlər dərindən təhlil olunur və resurslar həmin fərqləri aradan qaldırmaq üçün məqsədli şəkildə bölüşdürülür. Yaxud Cənubi Koreyada attestat qiymətləri və qəbul imtahanları arasında uyğunluğu təmin etmək məqsədilə məktəbdaxili qiymətləndirmənin dövlət tərəfindən təsdiq olunmuş monitoring sistemləri ilə yoxlanılması həyata keçirilir. Bizdə isə nə məktəb qiymətləri izlənilir, nə də məktəbdən kənar hazırlıq sistemində dəyişikliklərə nəzarət mövcuddur".

Kamran Əsədovun fikrincə, attestatın dəyərini qorumaq və imtahan nəticələrini obyektivləşdirmək üçün məktəb qiymətləri ilə yekun imtahanlar arasında fərq olduqda müstəqil monitoring və araşdırma aparılmalıdır: "Əgər bir şagird imtahanda 500+ bal toplayırsa, amma attestatında 3 və ya 4 varsa, bu, məktəbin qiymətləndirmə mexanizminin saxta və ya qərəzli olduğunu göstərir. Əgər bir başqa şagirdin attestatında yalnız 5-lər varsa, amma imtahanda 80

Hansı ixtisaslarda keçid balları qalxacaq?

Qəbul imtahanlarının hər iki mərhələsinin başa çatması ilə minlərlə abituriyent və valideyn üçün nəticələri dəyərləndirmək, ixtisas seçiminə hazırlaşmaq mərhələsi başlayıb.

Ekspertlərə görə, bəzi qruplarda xüsusilə texniki və kənd təsərrüfatı yönümlü ixtisaslarda keçid ballarında azalma olacaq. Çünki bu sahələrə olan maraq zəifdir və müraciət edənlərin balları da orta səviyyədəndir. Buna qarşı olaraq hüquq, iqtisadiyyat, beynəlxalq münasibətlər və dövlət idarəçiliyi kimi populyar ixtisaslarda keçid ballarında 10-20 ballıq artım proqnozlaşdırılır.

Ekspertlərə görə, bu il qəbul imtahanlarının nəticələri bir daha göstərir ki, ali təhsil tək cəmiyyətə deyil, həm də iqtisadiyyata, sosial-siyasi inkişafın təminatına, kadr siyasətinin proqnozlaşdırılmasına və ölkənin iqtisadi inkişaf strategiyası ilə uzlaşdırılmalıdır. Əgər bu əlaqə qurulmazsa, yüksək bal sadəcə rəqəmə çevriləcək, ixtisaslar isə əmək bazarında qarşılıqlı olmayan formal diplomlara dönəcək.

bal alırsa, bu da onun məktəbdə qiymət almağa yox, münasibət və vasitələrə güvəndiyini göstərir. Təhsilin məqsədi bilik və bacarıq verməkdir, süni göstəricilərlə manipulyasiya yaratmaq yox. "İmtahan balının zəhərə çevrilməsi" dedikdə, məhz bu ədalətsiz yanaşmalar və sistemli təzyiqlər nəzərdə tutulur. Təhsildə şəffaflıq təmin olunmadığı müddətcə, real biliyin yox, vasitələrin qələbə çalacağı bir nəsil yetişəcək. Bu isə nə insan kapitalının inkişafına, nə də sosial ədalətin təmininə xidmət edir. Elm və Təhsil Nazirli-

yi bu prosesi yalnız izləməklə kifayətlənməməli, təşəbbüs göstərməlidir. Strateji planlar hazırlanmalı, məktəb qiymətləndirməsi üzrə yeni mexanizmlər tətbiq edilməli, müəllimlərə və məktəb rəhbərliklərinə qarşı məsuliyyətli yanaşma formalaşdırılmalıdır. Əks halda, statistik rəqəmlər hər il dəyişəcək, amma problem yerində qalacaq. Təhsil isə bu cür rəsmi səssizlik və passiv müşahidə ilə deyil, ardıcıl və cəsarətli islahatlarla inkişaf edir".

□ **Xəlilə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

“Sizin Azərbaycan Respublikası ilə yaxın münasibətləriniz var, ancaq ehtiyatlı olmalısınız, Azərbaycan İslam dünyasının xeyrinə olmayan hərəkətlər edir”.

“Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bunu İran rəhbəri Əli Əkbər Vilayəti Pakistanın İranda səfərdə olan daxili işlər naziri Seyyid Möhsün Nəqəvi ilə görüşündə deyib.

“Azərbaycan Əhməd əş-Şaraa və sionist rejimin nümayəndələrinin görüşünü təşkil edir, İsrailin fələstinlilərə qarşı cinayətləri ilə eyni vaxtda İsrailə neft göndərir”, - o, Azərbaycan Respublikası barədə ənənəvi iddialarını təkrar edib.

Vilayəti buna görə Pakistanı Azərbaycan Respublikasından hesabat istəməyə dəvət edib: “Siz onlardan müsəlmanların və İslam dünyasının mənafeyinə zidd olan hərəkətləri niyə etdikləri barədə soruşmalısınız”.

Qeyd edək ki, uzun illər İran XİN rəhbəri olan Əli Əkbər Vilayəti Azərbaycana qarşı xüsusi mövqeyi ilə seçilib və İranda qatı antitürk şəxs hesab edilir. O, 90-cı illərdə Azərbaycan torpaqlarının işğal olunmasında və Ermənistanın iqtisadi-siyasi baxımdan ayaqda qalmasında xüsusi rol oynayıb. Vilayəti Zəngəzur dəhlizinin açılmasına qarşı ən kəskin çıxış edənlərdəndir.

İndi isə ali rəhbərin müşaviri Azərbaycanı İslam əleyhinə addımlar atmaqda ittiham edir. Bununla Azərbaycanın İsrailə əlaqələrinə açıq eyham vurur. Yeni İsrail Qəzzada müsəlmanları öldürür və Azərbaycan da bu ölkə ilə strateji tərəfdaşlıq əlaqələrinə sahibdir. Halbuki rəsmi Bakının Fələstin probleminə yanaşması bəllidir və BMT-nin

mövqeyinə söykənir.

İkincisi, Vətən müharibəsində Azərbaycana İslam respublikası İran deyil, yəhudi dövləti İsrail dəstək olub. Əksinə, İslam respublikası xristian və işğalçı Ermənistan qahmar çıxıb, Zəngilan istiqamətində qoşun yeridib, zamanında Xankəndinə terrorçu qruplar göndərüb, indi də Zəngəzur dəhlizinə qarşıdır və Ermənistanın təhlükəsizliyini özü üçün “qırmızı xətt” sayır.

Belə bir dövlətin ali şəxsinin müşaviri bizi İslam əleyhinə hərəkətlərdə əsassız yərə günahlandırır. Görünür, məsclələri, qəbirləri dağıdan, donuz saxlayan Ermənistanı müdafiə etmək İslam respublikası olan İran üçün şəriət əleyhinə fəaliyyət deyilmiş...

Eyni zamanda Azərbaycanın İslam əleyhinə hər hansı fəaliyyətini göstərmək mümkün deyil və bu ölkədə bütün dinlərə tolerant münasibət var. Ən nəhayət, son dövrlər Bakı-Tehran əlaqələrində bir ilıqlaşma var.

Həm İran Prezidenti Pezeşkian, həm Pakistanın baş naziri Şərif Xankəndidə keçirilən iqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının zirvə toplantısında iştirak ediblər. Yeni Vilayətinin tutduğu mövqe fitnə salmaq, itxilat yaratmaq məqsədi daşıyan tənqidçilikdir. Azərbaycan İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının üzvüdür və müsəlman ölkələri bizim siyasətimizə bələddir. Amma qəbrişəkilə görünür ki, Suriya liderinin Bakı səfəri İranı ciddi şəkildə qəzəbləndirib. Çünki Əsəd rejiminin devrilməsi ilə İranın Suriyadakı

İran Suriya prezidentinin Bakı səfərindən “sancılandı”

Xamneyinin müşaviri pakistanlı nazirə Azərbaycandan şikayətləndi və sərsəm ittihamlar səsləndirdi - reaksiya

Əli Əkbər Vilayəti

mövqeləri sarsıldı, hərbi kontingentini mühasirədən rus qoşunları çıxardı.

Bununla belə, baş verənlər Azərbaycanın günahı deyil və Bakı ermənipərəst Əsəd rejiminin çöküşündən sonra Dəməşqin yeni idarəçiliyi ilə əməkdaşlığa üstünlük verir.

Xamneyinin müşavirini yandıran, özündən çıxaran səbəblər yalnız bunlardırmı? Niyə İranın ali dini rəhbərliyində olan şəxslər hökumətlərə rəsi münasibətlərin normal ol-

masına imkan vermirlər?

Üstəlik, az əvvəl Vilayəti bildirmişdi ki, məhz İran Zəngəzur dəhlizi yaratmaq cəhdinin qarşısını alıb. Onun sözlərinə görə, İran heç vaxt indiki qədər güclü, müstəqil və nüfuzlu olmayıb. Hərçənd dəhlizlə bağlı yeni bir dinamika müşahidə olunmaqdadır və İranın müqaviməti bu prosesdə təsiredici olmaya bilər. Çünki Ermənistan dəhlizin hansı mexanizmdə açılması ilə bağlı razılaşmaya yaxın

görünür. Yeni Vilayətinin Azərbaycanla bağlı “sancı”larına baxmayaraq, proseslərin gedisinə təsir edə bilmir - İsrailə müttəfiqliyimiz, Suriya ilə İsrail arasında görüşdə vasitəçiliyimiz, Zəngəzurla bağlı aparılan siyasət və s.

Deputat Asim Mollazadə “Yeni Müsavat”a açıqlamasında qeyd etdi ki, İran totalitar dövlətdir və əsas ideologiyası insanlığa qarşı yönəlib. Onun sözlərinə görə, İran guya Azərbaycanla

münasibəti yaxşılaşdırır, amma ölkəmizin dünyəvi dövlət kimi inkişafı onu qıcıqlandırır: “İranın imkanı olsaydı, Azərbaycana daha böyük pisliliklər edərdi. 44 günlük müharibədə də ordumuzun qarşısını kəsməyə cəhd etmişdilər. Çünki İran Ermənistanın hərbi müttəfiqi olub”.

A.Mollazadə vurğuladı ki, Azərbaycanın hazırkı xarici siyasət modeli İran tərəfindən qısqancılıqla qarşılanır və bu da özünü büruzə verir: “Çünki rejimi qorxudur. Sadəcə, deməliyəm ki, İranda mövcud rejimlə münasibətlərimiz heç zaman normal olmayacaq. Onların “dəyərləri” fərqlidir. Rejimin ənənəvi siyasəti göz qabağındadır. Ona görə də yanaşma dəyişməyəcək. Ümumiyyətlə, Azərbaycanın təkə İsrail, indi də Suriya ilə yeni bərpə olunan əlaqələri deyil, hər bir addımımız, elə Pakistanla müttəfiqliyimiz, Türkiyə ilə qardaşlığımız, bizə olan hörmət İranı narahat edir. Odur ki, hər dəfə ittiham xarakterli bəyanatlar eşidilir”.

□ **Emil SALAMOĞLU, “Yeni Müsavat”**

Vardanyanın azadlığı üçün Trampa “xod” axtarışı

İddiaya görə, ABŞ prezidentinin yeznəsi ilə danışıqlar aparıblar, amma...

Azərbaycanda həbsdə olan Ruben Vardanyanı azad etməyə yardım üçün ABŞ Prezidenti Donald Trampa müraciət edilə bilər.

Ermənistanın “Hraparak” qəzeti belə bir məlumatla çıxış edib.

Qəzet yazır ki, Vardanyanın yaxınları həttə artıq Trampın qızının əri ilə əlaqə yaradıblar və bu məsələyə dair müsbət cavab alıblar. Lakin bunun üçün Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın bu məsələ ilə bağlı Trampa rəsmi müraciət etməsi lazımdır. Paşinyan isə bunu etmək istəmir: “Ruben Vardanyanın ailəsi və dostları onun azadlığa çıxması üçün əlindən gələni edir. Onun vəkili Jared Genser bu yaxınlarda verdiyi müsahibədə ABŞ prezidentinin də bunda rol oynaya biləcəyini bildirib. Mənbələrimiz bildirir ki, nüfuzlu erməni fiqurlar Trampın qızının əri ilə əlaqə saxlayıb, onunla danışıqlar aparıblar. Bu məsələni həll edə bilən azsaylı şəxslərdən biri olan ABŞ prezidenti Ermənistanın bu cür təklifi olarsa, ona müdaxilə etməyə razılaşıb. Təklif Paşinyana Ermənistanın ABŞ-dakı səfəri Lilit

Makunts vasitəsilə ötürülüb. Ona ABŞ prezidenti üçün rəsmi əsas olacaq bir kağız parçasının lazım olduğu deyilsə də, Paşinyan bundan imtina edib və belə bir məktubun Ermənistan-Azərbaycan sülh sazişinin bağlanmasına mane olacağını bildirib.

Bununla yanaşı, nəşr qeyd edir ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında rəsmi sülh bağlansa, Vardanyanı və digər separatçı rejim başçılarını azad etmək qeyri-mü-

kün olacaq. Çünki həmin razılaşmada bütün qarşılıqlı beynəlxalq iddialar geri götürüləcək.

Qeyd edək ki, Rusiya Federasiyasının vətəndaşı olmuş, hazırda Ermənistanın vətəndaşı olan, Rusiyada “Troyka Dialog” şirkətinin təsisçisi və rəhbəri olmuş, Rusiya Federasiyasında “KAMAZ” ASC-nin direktorlar şurasının üzvü, həmin ölkədə “Volqa-Dnepr” şirkətlər qrupunun müstəqil direktoru və sair vəzifələrdə çalışmış Var-

danyan Ruben Karlenoviç 25 sentyabr 2023-cü il tarixində Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 214-1, 279.3 və 318.1-ci maddələri ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb olunaraq barəsində axtarış elan edilib, 27 sentyabr 2023-cü il tarixində saxlanılaraq istintaqa təhvil verilib və həmin tarixdə ona ittiham elan edilib.

Toplanmış mötəbər sübutlar əsasında təqsirləndirilən şəxs Ruben Vardanyana Azərbaycan Respublikası Ci-

nayət Məcəlləsinin 100 (təcavüzkar müharibəni planlaşdırma, aparma), 107 (əhalini deportasiya etmə və ya məcburi köçürmə), 109 (təqib), 112 (beynəlxalq hüquq normalarına zidd azadlıqdan məhrum etmə), 113 (işğincə), 114 (muzdluluq), 115 (müharibə qanunlarını və adətlərini pozma), 116 (silahlı münəqişə zamanı beynəlxalq humanitar hüquq normalarını pozma), 214 (terrorçuluq), 214-1 (terrorçuluğu maliyyələşdirmə), 218 (cinayətkar birlik (təşkilat) yaratma), 228 (qanunsuz olaraq silah, onun komplekt hissələrini, döyüş sursatı, partlayıcı maddələr və qurğular əldə etmə, başqasına vermə, satma, saxlama, daşıma və gəzdirmə), 270-1 (aviasiya təhlükəsizliyinə təhdid yaradan əməllər), 278 (hakimiyyəti zorla ələ keçirmə və onu zorla saxlama, dövlətin konstitusiyaya qurulunu zorla dəyişdirmə), 279 (qanunvericiliklə nəzərdə tutulmayan silahlı birləşmələri və qrupları yaratma), 318-ci (Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədini qanunsuz olaraq keçmə) və digər

maddələrində nəzərdə tutulan əməllərin törədilməsi ilə bağlı yekun ittiham elan olunub.

İstintaq müddətində təqsirləndirilən şəxsin müdafiə, dil və digər prosesual hüquqları təmin edilib. Təqsirləndirilən şəxs özünün seçdiyi vəkillərlə təmin edilib, özü və vəkili tərəfindən verilmiş vəsatətlərə cinayət-prosesual qanunvericiliyin tələblərinə uyğun şəkildə baxılaraq müvafiq qərarlar qəbul edilib.

Təqsirləndirilən şəxs Ruben Vardanyana və cinayət prosesinin digər iştirakçılarına ibtidai istintaqın başa çatması barədə məlumat verilib, onlar cinayət işi üzrə maddi sübutlar, sənədlər, ekspertiza rəyləri və digər sübutlar da daxil olmaqla, cinayət işinin bütün materialları ilə tanış edilib.

Cinayət işi üzrə ittiham aktı Azərbaycanın baş prokuroru tərəfindən 28 dekabr 2024-cü il tarixində təsdiq edilərək baxılması üçün aidiyyəti üzrə Bakı Hərbi Məhkəməsinə göndərilib. Prosesə Bakı Hərbi Məhkəməsinin sədri Zeynal Ağayev rəhbərlik edir. Hakimler heyətinə Anar Rzayev və Camal Ramazanov da daxildir.

□ **ELŞƏN MƏMMƏDƏLİYEV, “Yeni Müsavat”**

Ermenistanda həbsdə saxlanılan tanınmış iş adamı, “Taşir” qrupunun rəhbəri Samvel Karapetyan yeni siyasi komanda yaratdığını bəyan edib. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bu barədə məlumat onun vəkilləri vasitəsilə yayımlanıb.

Məlumatla görə, Karapetyan köklü dəyişikliklərə əsaslanan yeni siyasi qüvvənin formalaşdırılması prosesinə start verib. O, bu təşəbbüslə ölkənin gələcəyi ilə bağlı fərqli baxışlara sahib olduğu ortaya qoyub.

Həbsdə olan iş adamı öz bəyanatında bildirib ki, indiye qədər baş nazir Nikol Paşinyanın siyasətinə qarşı real mübarizə aparən şəxslərə dərin hörmət bəsləyir. Lakin Karapetyan öz yolunu seçdiyini və başçılıq edəcəyi yeni komanda ilə mübarizəyə qoşulacağını elan edib. O, həmçinin digər ideoloji yaxın qüvvələrlə əməkdaşlığa açıq olduğunu vurğulayıb.

Karapetyan bəyan edib ki, Ermənistan cəmiyyətində “qara” və “ağ”lar kimi süni şəkildə yaradılan bölünməni qəbul etmir və bu siyasətin hakimiyyət tərəfindən xalqa qarşı aparıldığını iddia edir.

Xatırladaq ki, Ermənistan hakimiyyəti Samvel Karapetyanı ictimai şəkildə hakimiyyətin zorla ələ keçirməsinə çağırış etməkdə ittiham edir. Hazırda o, istintaq təcridxanasında saxlanılır. Karapetyan başqa ölkənin vətəndaşı olduğu üçün rəsmi olaraq təklif olunan müxalifət siyasi birliyinin lideri ola bilməz.

Politoloq Akop Badalyan hesab edir ki, Karapetyan siyasi baxımdan deyil, resurslar baxımından kifayət qədər güclü fiqurdur. Ekspert xatırladır ki, Ermənistanda ciddi maliyyə imkanları olan birinin siyasi amilə çevrilməsi birinci dəfə deyil. Müəyyən dövrlərdə belə amil yerli iri biznesmen, Çiçəklənən Ermənistan Partiyasının (ÇİP) lideri Qaqik Tsarukyan olub.

Ermənistan müxalifəti əvvəlki parlament seçkilərində hər dəfə uğursuzluqla üzləşib. İkili vətəndaşlığı olan Samvel Karapetyanın özünün də bu vəzifəyə şəxsən namizədliyini irəli sürmək imkanının olmadığını nəzərə alsaq, bəzi yerli analitiklər hələ də iddia edirlər ki, uyğun namizəd tapmaq çətin olmayacaq. Bu, ya geniş ictimaiyyətdə o qədər də tanınmayan şəxs ola bilər, ya da çox tanınmış biri, məsələn, respublikanın keçmiş baş naziri Karen Karapetyan...

Sirr deyil ki, Rusiya Cənubi Qafqaz ölkələrinə təzyiq etmək üçün müstəqilliyin ilk illərində və sonralar da onlara nisbətən yaxın olan siyasi qüvvələrdən istifadə etməyə cəhdlər edib. 2013-cü il Azərbaycanda prezident seçkisi ərzində Rusiyada Ümum-

rusiya Azərbaycan Təşkilatları İttifaqı, Azərbaycanda isə “Milyarderlər İttifaqı” adlanan təşkilatın Rusiya vətəndaşlığı olan yazıçı Rüstəm İbrahimbəyovu Azərbaycan prezidentliyinə namizəd göstərməsinə xatırlatmaq kifayətdir. ÜATİ 2012-ci ilin sentyabr ayının 28-də Moskvada təsis edildi.

Azərbaycanda keçiriləcək 9 oktyabr seçkisinə 1 il qalmış elan edilən bu təşkilatın Koordinasiya Şurasında hakimiyyət üçün sürpriz isimlər toplandı. Rusiyanın Azərbaycan hakimiyyətinə təzyiq etmək üçün “Milyarderlər İttifaqı”nın ardınca ölkənin əsas müxalifətinin birləşdiyi Milli Şura ideyası ortaya atıldı. İndi də təxminən eyni proses bu dəfə Ermənistanda baş verməkdədir. Bəs yeni “İbrahimbəyov ssenarisi” bu dəfə uğurlu ola bilirmi?

Siyasi ekspert Oqtay Qasimovun “Yeni Müsavat”a bildirdiyinə görə, Rusiya Cənubi Qafqazda öz mövqeyini əldən verməmək üçün ən müxtəlif ssenariləri işləməkdədir: “Ona görə də fərqli variantlardan istifadə etməklə bölgə dövlətlərinə təsir etməyə can atır. Bu variantların nə qədər effektiv olduğu ayrı məsələdir. Lakin Paşinyan hakimiyyətini dəyişmək üçün müxtəlif addımlar atmaqda davam edir. Əvvəlcə 17 partiyadan ibarət müxalifət birləşdi, aksiyalar keçirildilər, amma Paşinyan onlara qalib gəldi, mövqeyini möhkəmləndirdi. Sonra ikinci variant işə salındı. Bu dəfə ordu rəhbərliyinə daxil olan 40-a yaxın yüksək rütbəli zabıt və Baş Qərargah rəisi Paşinyana ultimatum verdi, ancaq yenə uğursuzluq oldu”.

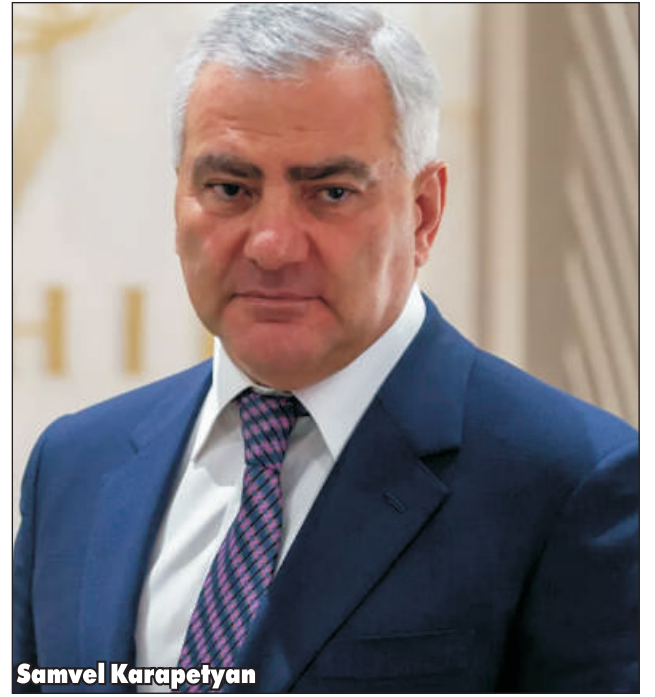
O.Qasimov qeyd edib ki, Paşinyan onları ordu rəhbərliyindən uzaqlaşdırmaqla təhlükəni dəf etdi: “İndi isə kilsə siyasi proseslərə qarışıb və son bir neçə ay Paşinyanla katolikos arasında qarşıdurma var. Belə görünür ki, Paşinyan bu məsələdə də istəyinə çatacaq və kilsəni sıxışdırıb siyasi proseslərdən kənarlaşdırmaqla təhlükəni dəf edəcək. Rusiya bu variantları eləndən çıxdığı üçün vaxtilə Azərbaycanda sınaqdan keçirdiyi, di gəl, uğur qazana bilmədiyi ssenarini Ermənistanla təkrarlamaq istəyir. Belə ki, 2022-ci ildə Moskvadan Qarabağa təlimatla göndərilən Vardanyanın İrəvanda hakimiyyət dəyişikliyi etməsi nəzərdə tutulurdu. Amma Vardanyan Bakıda mü-

Yeni “İbrahimbəyov ssenarisi” işə düşür

Rusiya vaxtilə Azərbaycana qarşı “Milyarderlər İttifaqı” layihəsini yenə təkrarlayır - bu dəfə uğurlu ola bilirmi?

Rüstəm İbrahimbəyov

Samvel Karapetyan

hakimə olunur. Ardınca daha bir Rusiya vətəndaşı olan milyarder erməni Karapetyan siyasi iddialar ortaya qoyub. Bunun nəticəsində də həbs edildi. Təbii ki, belə cəhdlər olacaq. Amma nəticə verəcəyi suallar doğurur. Zənnimcə, müsbət effekti olacağı inandırıcı görünmür. Baxmayaraq ki, Karapetyan ilk bəyanatını verdi, amma bu prosesdə Qərb-Rusiya rəqabətini də nəzərə almaq lazımdır”.

Onun sözlərinə görə, xüsusən də bu ərzədə Paşinyan Brüsselə getdi və ciddi mesajlar səsləndi, yeni Avropa onu qoruyub iqtidarda saxlamağa çalışacaq: “Paşinyan hələ ki ciddi alternativ olmayan siyasi gücdür. Rusiya hədəflərinə çatmasa, onunla müəyyən razılaşmalara gedəcək. Rusiya görür ki, özünün destruktiv siyasəti ucbatından Cənubi Qafqaz ölkələri ondan uzaqlaşmaq xəttini tutublar və Əbu-Dabi görüşü də onun təzahürlərindən biri idi”.

Yada salaq ki, Azərbaycan 2021-ci ildə Dağlıq Qarabağa qaçaq yolla silah-sursat daşıyan şirkət rəhbərlərini beynəlxalq axtarışa vermişdi. Həmin şəxslər sırasında Samvel Karapetyan da olub.

Karapetyan 18 avqust 1965-ci ildə Ermənistan SSR-in Kalinino (Taşir) rayo-

nunda anadan olub. 1992-ci ildə Rusiyaya köçüb. 1997-ci ildə Kaluqa şəhərində istehsal, inşaat, enerji, tədarük və satış şirkətlərini özündə birləşdirən “Taşir” şirkətlər qrupunu yaradıb. Samvel Karapetyan hazırda tərkibində ticarət mərkəzləri, hotellər, yaşayış binaları, kinoteatrlar, pərakəndə satış şəbəkələri və restoranların da olduğu ümumilikdə Rusiya iqtisadiyyatının müxtəlif sahələrində 200-dən çox şirkətə rəhbərlik edir.

S.Karapetyan Rusiyada yaşayan ən varlı erməni hesab olunur. Sərvəti Ermənistanın dövlət büdcəsi qədərdir. Məşhur “Forbes” nəşrinin açıqladığı hesabatla görə Samvel Karapetyan 4,1 milyard dollarlıq sərvəti ilə dünyanın ən varlı adamları sıralamasında 568-ci, Rusiyanın ən varlı adamlarının siyahısında isə 29-cu sırada yer alıb. Rusiyadan başqa Karapetyanın Ermənistan və Gürcüstanda da böyük biznes layihələri var. Hazırda enerji bazarında böyük paya sahib olan “Kaskad Gürcüstan” şirkətinin səhmlərinin 95%-i Rusiyanın “Kaskad Enerqo Bit” şirkətinə məxsusdur. “Kaskad Enerqo Bit” şirkəti isə Karapetyanın sahibi olduğu “Taşir” şirkətinə bağlıdır.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

50 gündən sonra Rusiyada nə olacaq?

Ukraynadakı münaqişənin 50 gün ərzində həllinə nail olunmayacağı təqdirdə Rusiyaya qarşı 100 faizlik ikinci dərəcəli rüsumlar tətbiq ediləcək. Bunu ABŞ Prezidenti Donald Tramp NATO-nun baş katibi Mark Rutte ilə danışıqları zamanı deyib.

“50 gün ərzində razılaşma əldə olunmasa, biz çox sərt tariflər tətbiq edəcəyik - tariflər təxminən 100% səviyyəsindədir, onları ikinci dərəcəli tariflər adlandırmaq olar”, - deyə Tramp bildirib.

Ötən həftə ABŞ Prezidenti Donald Tramp Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenskiden Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin Moskvaya niyə zərbə endirmədiyini soruşub. Zelenski cavab verib ki, əgər Vaşinqton Kiyevi silahla təmin etsəydi, bunu edə bilərdi.

“Vashington Post” qəzetinin köşə yazarı David İqnatius mənbələrə istinadən söhbətin təfərrüatlarını açıqlayıb. Jurnalistin sözlərinə görə, Tramp “təkcə Moskvaya deyil, Sankt-Peterburqa da” təzyiqlərin artırılmasının zəruriliyindən danışır.

Qeyd olunur ki, ABŞ prezidenti üç səbəbə görə Rusiya ilə bağlı mövqeyini sərtləşdirib. Birincisi, o hesab edir ki, Vladimir Putin “atəşkəs çağırışına məhəl qoymayaraq” hörmətsizlik edir. İkincisi, Donald Tramp B-2 bombardmançıları və “Tomahawk” raketlərindən istifadə etməklə İrana zərbələrin effektivliyini görüb. Bundan əlavə, Tramp əmindir ki, Rusiya prezidenti “yalnız daha çox güc tətbiq etmək təhlükəsi altında” danışıqlar aparacaq, ona görə də Amerika lideri “eskalasiya naminə eskalasiyaya” gedib.

Paşinyan Brüsseldə anti-Rusiya öhdəliyi götürüb

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın Brüssel, ardınca isə Paris səfərinin bəzi detalları açıqlanıb.

Bu barədə “Hraparak” nəşri məlumat yayıb.

Qeyd olunub ki, Paşinyanı Brüsselə Əbu-Dabi görüşünün nəticələri ilə bağlı izahat almağa çağırıblar. “Bir çoxları üçün səfər gözənilməz oldu. Çox az sayda insanın bundan xəbəri var idi. Paşinyan Avropa İttifaqı (AI) rəsmilərinə Avropanın himayəsi altında sülh müqaviləsinin imzalanmasının baş tutmadığı barədə məlumat verib. Hazırda proses ABŞ-ın vasitəçiliyi ilə baş verir, “Zəngəzur dəhlizi” ilə bağlı razılaşma əldə olunur. Paşinyan AI-ni narahat etməmək üçün Rusiyanın regiondan çıxarılması ilə bağlı planı sona çatdırmaq barədə öhdəliyi üzərinə götürdü”, - deyə nəşr qeyd edib.

Qeyd edək ki, Nikol Paşinyan Brüsseldə əvvəlcə Avropa Şurasının sədri Antonio Kosta və Avropa Komissiyasının sədri Ursula fon der Lyayenla, daha sonra isə Fransa Prezidenti Emanuel Makronla görüşüb.

200 jurnalist Demokratiya Muzeyini ziyarət etdi

Türkiyə Prezident Administrasiyasının Kommunikasiya İdarəsi tərəfindən Demokratiya və Milli Birlik Günü münasibətilə keçirilən media proqramı çərçivəsində xarici jurnalistlər 15 İyul Demokratiya Muzeyini ziyarət edib.

Ziyarətdə Türkiyənin 81 vilayətindən 81 yerli media nümayəndəsi və 41 ölkədən 120 beynəlxalq jurnalist olmaqla, ümumilikdə 200 media nümayəndəsi iştirak edib.

Ziyarət çərçivəsində muzeyin rəhbəri Ali Haydar Atalar muzey haqqında və 2016-cı il iyulun 15-də baş vermiş uğursuz çevriliş cəhdi haqqında məlumat verib: "Milli suverenlik və millətin öz dövlətinə sahib çıxması hərbi çevrilişlərə qarşı verilmiş cavabın ən mühüm göstəricilərindəndir. Türkiyədə əvvəlki çevrilişlər zamanı siyasətçilər kənara çəkildiyi halda 15 iyul hadisəsində güclü bir liderin ətrafında birləşən əzmlə xalq çevrilişə cəhd edənlərə niyyətlərini həyata keçirməyə imkan vermədi. 15 iyul çevriliş cəhdi dünya çevrilişləri tarixində xüsusi yerə malikdir. Bu hadisə Cənubi Koreya və Türkiyədə da xalqın öz dövlətinə necə sahib çıxdığına dair nümunələrlə yanaşı göstərilə bilər".

Ziyarətdə çevriliş cəhdi haqqında videorolik təqdim edilib.

Slovakiya ölkəmizdə fəxri konsulluq açacaq

Slovakiya Azərbaycanda fəxri konsulluq açmağı planlaşdırır. Bu barədə Slovakiya Xarici İşlər Nazirliyi (XİN) xəbər verir.

"Azərbaycanla əməkdaşlığın genişləndirilməsində əsas prioritetlər: Slovakiya şirkətlərinə fəal dəstək, Azərbaycanla fəxri konsulluğun açılmasına hazırlıq və iki ölkə arasında siyasi dialoqun dərinləşdirilməsidir", - qurumdan qeyd edilib.

Eyni zamanda bildirilib ki, Slovakiyanın xarici işlər naziri Yuray Blanar bu ölkənin Azərbaycandakı yeni təyin olunmuş səfiri Elçin Qasimova görüşüb.

Görüş zamanı nazir vurğulayıb ki, Slovakiya Azərbaycanla münasibətlərin dərinləşdirilməsində qarşılıqlı maraq görür: "Ötən il Azərbaycan və Slovakiya arasında ikitərəfli əməkdaşlıq əhəmiyyətli dərəcədə güclənib. Slovakiyanın baş nazirinin Bakıya səfəri zamanı biz strateji tərəfdaşlıq yolunda qarşılıqlı addımları aktivləşdirdik".

Öz növbəsində E.Qasimov vurğulayıb ki, Azərbaycan müxtəlif sahələrdə Slovakiyanın iqtisadi tərəfdaşı kimi mövqeyini daha da möhkəmləndirir: "Azərbaycan özünü getdikcə daha çox Slovakiyanın perspektivli biznes tərəfdaşı kimi təqdim edir. Energetika və müdafiə sənayesi ilə yanaşı, bu, həmçinin IT və nəqliyyat sahəsinə də aiddir".

Türkiyənin Azərbaycan-dakı səfirliyinin təşkilatçılığı ilə 15 İyul - Demokratiya və Milli Birlik Günü münasibətilə tədbir keçirilib.

Səfirliyin Nuri paşa zalında təşkil olunan tədbirdə Quzey Kıprıs Türk Cümhuriyyətinin Bakı təmsilçisi Ufuk Turgan, Azərbaycanın millət vəkili, hökumət nümayəndələri, media təmsilçiləri və digər qonaqlar iştirak edib.

Anım tədbirində çıxış edən Türkiyənin Azərbaycan-dakı səfiri Birol Akgün bildirib ki, 15 İyul - Demokratiya və Milli Birlik Günü Türkiyənin tarixində çox önəmli dönüş nöqtəsi idi.

Səfir 15 iyul çevriliş cəhd vaxtı Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin dəstək zəngini

xatırladı: "Xain çevriliş cəhd zamanı Prezident İlham Əliyev sözləri ilə can Azərbaycanın ölkəmizə güclü dəstəyini xatırlayırıq. Gələcək nəsillərə bu böyük mübarizəni ötürməyimiz çox mühümdür. 15 iyul qəhrəmanları canları bahasına Türk millətinin birlik və bərabərliyindən nə olursa-olsun vaz keçməyəcəyini ən sağlam şəkildə bir daha ortaya qoydu. Əzəldən hür yaşayan millətin nümayəndələri kimi, sahib olduğumuz dəyərlərə bağlı olduğumuzu bütün dünyaya göstərdik".

Onun sözlərinə görə, bu xain hücumun dəf edilməsində ən böyük pay dövləti və milləti üçün canını qurban verməyə hazır olan Türkiyə xalqıdır: "Zəfərin adı

Türkiyədir. Can Azərbaycanın güclü dəstəyini də xatırlatmaq istəyirəm".

"15 iyul - Demokratiya və Milli Birlik Günü" münasibətilə keçirilən anım tədbirində xarici işlər nazirinin müavini Samir Şərifov bildirib ki, Azərbaycan və Türkiyə daim bir-birlərinin yanındadır, bu, bundan sonra da belə olacaq.

Diplomat qeyd edib ki, müasir Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri Ulu öndər Heydər Əliyevin "Bir millət, iki dövlət" şüarı əsasında inkişaf edir: "Bu gün mütə-

"Həmin gecə qardaş Türkiyə xalqı qəhrəmanlıq salnaməsi yazdı"

Prezident İlham Əliyev Rəcəb Tayyib Ərdoğana başsağlığı məktubu göndərüb; Türkiyənin Azərbaycandakı səfirliyinin təşkilatçılığı ilə tədbir keçirildi

fıqlıq münasibətlərinin dərinləşdirilməsi və genişləndirilməsi üçün 2021-ci ildə imzalanan Şuşa Bəyannaməsi zəmin yaradıb. Təkcə cari ilin 6-7 ayına nəzər salsaq, deyə bilərik ki, 2025-ci il iki ölkə arasında əlaqələr baxımından əlamətdar il olaraq yadda qalacaq. Cari ilin ilk yarısında artıq 5 qarşılıqlı səfər həyata keçirilib".

Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədri, Azərbaycan-Türkiyə parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun rəhbəri Əhliman Əmiraslanov çıxışında Azərbaycanla Türkiyə arasında dostluq, qardaşlıq əlaqələrinin çox böyük uğurla inkişafından fəxarət hissi ilə danışdı. Bildirib ki, ölkə liderləri arasında olan dostluq, qardaşlıq münasibətləri ölkələrimiz arasında bütün sahələrdə əlaqələrin inkişafına təkan verir.

Ə.Əmiraslanov 44 günlük Vətən müharibəsində prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın başçılığı ilə qardaş ölkənin Azərbaycanın yanında olduğunu xüsusi vurğulayıb.

Daha sonra 15 iyul 2016-cı il mübarizəsini əks etdirən videomaterial təqdim olunub. Ardınca gənc ifaçıların təqdimatında "15 temmuz dastanı" və "Çırpınırdı Qara dəniz" əsərləri şəhidlərimizin əziz xatirəsinə ehtiram əlaməti olaraq ifa edilib.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev türkiyəli həmkarı Rəcəb Tayyib Ərdoğana başsağlığı məktubu göndərüb.

Məktubda həmin gecə qardaş Türkiyənin müasir tarixinin ən böyük qəhrəmanlıq

salnaməsini yazdığı qeyd olunur: "Mətin və mübariz xalqınız Türkiyə Respublikasının konstitusional və demokratik əsaslarını hədəfə alan qanlı çevriliş cəhdinə qarşı sinəsini siper edərək Vətəninə, bayrağına və dövlətinə sahib çıxdı. Bu gün qürurla deyə bilərik ki, 15 İyul - "Demokratiya və Milli Birlik Günü" güclü və sarsılmaz iradənin, milli birliyin, həmrəyliyin və vətənpərvərliyin zəfərini qeyd edən əlamətdar tarixdir.

Xain çevriliş cəhdinin ilk anlarından etibarən Azərbaycan xalqı və dövləti qardaş Türkiyənin yanında olaraq öz dəstəyini və həmrəyliyini nümayiş etdirmişdi. Bu da növbəti dəfə "Bir millət, iki dövlət" prinsipinin əyani təzahürü, qardaşlığımızın bariz nümunəsi idi.

Türkiyə dövlətinə qarşı yönəlmiş bu məkrli planın önəlməsi Sizin liderliyiniz, böyük fədakarlığınız və xalqınızın Sizin ətrafınızda sıx birləşməsi sayəsində mümkün olmuşdur. Qardaş ölkəniz bu ağır sınaqdan da üzüağ, alnı açıq və daha da güclənmiş çıxaraq bütün dünyaya öz qüdrətini bir daha sübut etdi".

İ.Əliyev qeyd edib ki, Türkiyə prezidenti hazırda da "Terroruz Türkiyə" hədəfinin reallaşması, gələcək nəsillərə təhlükəsiz, dinc və firavan ölkə miras qoymaq uğrunda qətiyyətlə və əzmlə çalışır: "Bu yaxınlarda PKK terror qruplaşmasının özünü ləğv etmək və silahlı yerə qoymaq qərarı Sizin güclü siyasi iradəniniz parlaq nəticəsi, milli birlik və həmrəyliyin təntənəsi oldu. Bu gün Azərbaycan və

Türkiyə gələcəyə doğru çiyin-çiyinə, inamla və uğurla irəliləyir. Ölkələrimizin sarsılmaz qardaşlığı, dünyada bənzəri olmayan birliyi və strateji mütəfəqqiyyəti həm regionumuz, həm də bütün dünya üçün mühüm təhlükəsizlik, tərəfdaşlıq və inkişaf amilidir. Əminəm ki, tarixən bir-birinə dayaq olmuş qardaş xalqlarımızın iradəsindən, eləcə də Şuşa Bəyannaməsindən qaynaqlanan strateji mütəfəqqiyyətimiz birgə səylərimizlə bundan sonra da möhkəmlənəcək və dərinləşəcək.

Fürsətdən istifadə edərək Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə uğurlar, qardaş Türkiyə xalqına daim əmin-amanlıq, rifah və firavanlıq arzulayıram".

□ **Elsad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

ABŞ Prezidenti Donald Tramp Azərbaycan və Ermənistan arasındakı münaqişənin tezliklə “uğurla həll ediləcəyini” bildirib. “Biz daha bir məsələni həll etdik: Ermənistan və Azərbaycan. Görünür, bu, həll olunmağa yaxındır. Uğurlu bir həllə”, - Tramp NATO-nun baş katibi Mark Rutte ilə görüşdə belə deyib.

Ermənistanın “Qraparak” məsindən asılı olmayaraq, nəşri isə iddia edib ki, Azərbaycan Ermənistan qarşısında irəli sürdüyü tələblərin yerinə yetiriləcəyinə tam təminat almadan çərçivə sənədini, tələblər yerinə yetirilmədən isə hərtərəfli sülh anlaşmasını imzalamayacaq. Prezident Trampın açıqlamasına gəldikdə, bir var piar, bir də var konkret addımlar. Hər kəsə ayaqları hərəkətə keçib, xüsusən

Azərbaycan Ermənistan qarşısında irəli sürdüyü tələblərin yerinə yetiriləcəyinə tam təminat almadan çərçivə sənədini, tələblər yerinə yetirilmədən isə hərtərəfli sülh anlaşmasını imzalamayacaq. Prezident Trampın açıqlamasına gəldikdə, bir var piar, bir də var konkret addımlar. Hər kəsə ayaqları hərəkətə keçib, xüsusən

Sülh müqaviləsi üçün yeni tarix: niyə beş ay sonra...

Trampın sülh açıqlamasına ilginç reaksiyalar; deputat: “ABŞ və Fransa bu regionda sülhdə maraqlıdırsa...”

də “Daşnaksütyun” üzvlərini həbs edirlər və etiraz edə biləcək qüvvələri sıradan çıxarırlar.

Ekspertlər qeyd edir ki, əslində sülh müqaviləsinin həmin vaxt imzalanması mümkün variantdır. Martda sülh sazişinin mətninin artıq razılaşdırıldığı bildirilsə də, bu görüşdə sazişin imzalanma tarixi barədə hər hansı məlumat verilməyib. Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin görüşündə sərhədlərin delimitasiyası, Zəngəzur dəhlizinin açılması, sülh müqaviləsinin paraflanması müzakirə olunub. İndiki şərait dayanıqlı və dönməz sülhün əldə olunması üçün tarixi fürsət olaraq dəyərləndirilir.

Əvvəla, tərəflər sülh sazişi layihəsinin mətni ilə bağlı müzakirələri artıq tamamlayıblar. İkincisi isə mövcud geosiyasi realitələr sülh prosesinin tezliklə başa çatdırılmasının hər iki tərəfin xeyrinə olduğunu göstərir. Ermənistan Konstitusiyasının dəyişdirilməsi, ATƏT-in Minsk Qrupunun buraxılması sülh müqaviləsinin imzalanmasına əsas əngəldir. İndi Paşinyan açıq şəkildə bildirib ki, bütün güzəştlərə getməyə hazırdır və sülh müqaviləsi ilə yanaşı, ATƏT-in Minsk Qrupu və avropalı müşahidəçilərdən eyni vaxtda imtina etməyi təklif edir. Erməni ekspert Jirayr Liparityan qeyd edir ki, konstitusiyaya məsələsi hansısa aralıq razılaşma ilə həll oluna bilər. Ekspertlərin bu situasiya və perspektivlərlə bağlı maraqlı fikirləri var.

Deputat Sahib Aliyev “Yeni Müsavat”a açıqlamasında bunları söylədi: “Birincisi, onu deyim ki, kimin nə de-

təşviqə ehtiyac yoxdur, bununla bağlı ilk təşəbbüsü biz irəli sürmüşük, sülh anlaşmasının prinsiplərini də biz tərtib etmişik. Ermənistan hakimiyyəti də, deyəsən, artıq konstruktiv mövqə ortaya qoyur”. **S.Aliyevin sözlərinə görə, ABŞ-ın burada sülhə töhfəsi o ola bilərdi ki, Ermənistanı qarşıdırmağa, Azərbaycana təzyiq göstərməyə çalışanların yolunu kəssin:** “Əgər ABŞ və Paşinyanla Parisdə görüşən Fransa bu regionda sülhdə maraqlıdırsa, Minsk Qrupunun buraxılmasını dəstəkləməlidir. Bunu edəceklərmi, baxacağıq”.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin baş mütəxəssisi, Siyasi Şərhçi Tural İsmayilov bildirdi ki, əsas məqam indi regionda uzunmüddətli sülhün hüquqi, diplomatik və geosiyasi təminatları üzərində gedir: “Trampın “məsələ həll olunmağa yaxındır” bəyanatı əslində ABŞ-ın prosesə gecikmiş də olsa, qoşulmaq və Avropa İttifaqı ilə bərabər Cənubi Qafqazda balans yaratmaq niyyətindən xəbər verir. Bu, həm də Vaşinqtonun Ermənistanla dolaylı şəkildə “oyuncunu dəyiş, oyun dəyişəcək” mesajıdır. Ermənistan daxilində baş verənlər - “Daşnaksütyun” və digər radikal qüvvələrin sıradan çıxarılması - Paşinyanın ciddi daxili təmizləmə apardığını və müqaviməti minimallaşdırmaq istədiyini göstərir. Bu, təkcə sülh üçün deyil, həm də onun öz siyasi gələcəyi üçün həyati əhəmiyyət daşıyır. “Qraparak”ın yazdığı kimi, əgər dekabrda sülh sazişi imzalanacaqsa, bu o deməkdir ki, artıq bir çox siyasi-texniki detallarda razılıq əl-

də olunub və indi Ermənistan ictimaiyyətində müqavimətin ləğvi mərhələsi başlayıb”. **T.İsmayilov vurğuladı ki, ATƏT-in Minsk Qrupundan imtina və konstitusiyanın dəyişdirilməsi məsələsi Ermənistan üçün milli suverenliklə geosiyasi balans arasında seçim deməkdir:** “Liparityanın qeyd etdiyi kimi, konstitusiyaya dəyişiklikləri asan məsələ deyil, amma realpolitik baxımdan aralıq razılaşmalar vasitəsilə bu əngəl müvəqqəti aşılır. Paşinyanın bu güzəştlərə hazır olması əslində sülh üçün yox, Ermənistanın regionda təcrid olunmaması üçün etdiyi məcburi riyaziyyatdır. Azərbaycan isə prosesi ağıllı və strateji şəkildə idarə edir. Sərhədlərin delimitasiyası, Zəngəzur dəhlizinin açılması və paralel olaraq sülh müqaviləsinin paraflanması Azərbaycanın həm hüquqi, həm də faktiki üstünlüyünün göstəricisidir. İndi artıq masa üzərində konkret sənədlər, hüquqi mətnlər və qarşılıqlı öhdəliklər var. Bu mərhələ illər öncə sadəcə ideya idi, indi isə real dövlət strategiyasına çevrilib”. **Ekspert qeyd etdi ki, sülh müqaviləsinin imzalanması daha çox Ermənistanın daxili siyasi manevrlərinə və beynəlxalq aktorların təsir dairəsinə bağlıdır:** “Rusiya bu prosesdən kənarda qalmaq istəmir, amma artıq yeni geosiyasi realıq onu çətin vəziyyətə salıb. Avropa İttifaqı və ABŞ isə Paşinyanın yanında görünməklə Rusiyanın bölgədəki yeganə “arbitraj gücü” statusunu qırmağa çalışır. Dekabr razılaşması ətrafında gedən bu hazırlıq həm də Cənubi Qafqazın postso-

vet dövründəki ən həlledici diplomatik anlarından biridir. Burada artıq Qarabağ yox, sərhədlər, kommunikasiya xətləri və regionun hüquqi konturları danışılır. Sülh müqaviləsinin mətni razılaşdırılıbsa və yalnız siyasi-ictimai hazırlıq gedirsə, bu, Azərbaycanın diplomatik qələbəsidir”. **Ekspert bildirdi ki, bu mərhələdə Ermənistan öz konstitusiyasını dəyişməyə belə, müvəqqəti mexanizmlərlə razılaşmaya imza ata bilər:** “Azərbaycanın marağı isə razılaşmanın kağız üzərində qalmaması, real icra mexanizmləri ilə dəstəklənməsi və beynəlxalq hüquq normalarına söykənməsidir. Bu baxımdan Bakı vəziyyəti təmkinlə izləyir, amma istənilən halda təşəbbüs onun əlinədir. Nəhayət, bu prosesin uğurla başa çatması Azərbaycanın yaratdığı yeni güc balansının nəticəsidir. Əgər dekabr razılaşması baş tutarsa, bu, bölgənin gələcək onilliklər üçün arxitekturasını müəyyən edən sənəd olacaq. ABŞ-ın indiki müdaxiləsi isə son söz deyil - bu, yalnız bölgədə balansın hansı tərəfə meyllənəcəyini ölçmək cəhdidir”. **T.İsmayilov əmindir ki, sülhə gedən yol görünür və artıq geridönüş yoxdur:** “Amma bu yolun sonunda nəinki sənəd, həm də real dəyişikliklər və icra gözlənilir. Azərbaycanın da gözləntisi budur: hüquqi, texniki və geosiyasi zəfəri hüquqi sənədlə möhürləmək. Və bütün əlamətlər göstərir ki, bu mərhələ tarixi fürsətdir. Onu dəyərləndirə bilən tərəf isə artıq bellidir”.

□ **E.PASASOY,**
“Yeni Müsavat”

Parisdə Qarabağda həlak olan jurnalistlərlə bağlı tədbir

Baku Network (BN) analitik mərkəzi Avropada ilk dəfə olaraq Ermənistanın təcavüzü nəticəsində həlak olan azərbaycanlı jurnalistlər mövzunu gündəmə gətirərək bir sıra tədbirlər keçirib. “Trend” xəbər verir ki, Parisdə təşkil olunan sərgi çərçivəsində BN ictimaiyyətə şəhid-jurnalistlərlə bağlı materialları təqdim edib.

47-ci Dünya İrs Komitəsinin sessiyası çərçivəsində çıxış edən BN rəhbəri Elçin Ağacanov bildirib ki, azərbaycanlı jurnalistlər Qarabağda erməni təcavüzünün qurbanı olublar və peşə borcunu yerinə yetirərkən həlak olublar.

Tədbir iştirakçılarının şəhid jurnalistlərin xatirəsinə həsr olunmuş bukletlər də paylanılıb. Tədbirdə Fransa ictimaiyyətinin nümayəndələri, fransız və xarici jurnalistlər iştirak ediblər.

Bu məsələnin Fransanın paytaxtında müzakirəyə çıxarılması peşə borcunu yerinə yetirərkən həlak olan azərbaycanlı jurnalistlərin taleyi barədə həqiqətlərin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılması baxımından mühüm addım olub.

Sərginin açılışında nitqlə çıxış edən Azərbaycanın Fransadakı səfirliyinin müşaviri Nigar Hüseynova Ermənistanla Azərbaycan arasında 30 illik münaqişənin fəsadlarından söz açıb. O, münaqişə qurbanları arasında mətbuat nümayəndələrinin olduğunu vurğulayaraq, 1991-ci ildə erməni qüvvələri tərəfindən vəhşicəsinə öldürülən və ilk şəhid jurnalist Salatin Əsgərovunu, habelə 1991-ci ildə Azərbaycanın yüksək rütbəli nümayəndələrini və nazirlərini daşıyan və Qarabağ səmasında terror aktına məruz qalan vertolyotda həlak olmuş Osman Mirzəyev, Alı Mustafayev və Fəxrəddin Şahbazovu, habelə Xocalı soyqırımının dünya mətbuatında tanıtılmasında rolunu, 1992-ci ildə Ağdamda çəkiliş zamanı şəhid olan Çingiz Mustafayevi qeyd etmişdir. Bununla yanaşı, 2021-ci ildə Kəlbəcərdə AzTV və AZƏRTAG əməkdaşları Sirac Abışov və Məhərrəm İbrahimovun mina qurbanları olduğunu qeyd edərək, azərbaycanlıların bu gün də mina təhlükəsi altında yaşadıklarını vurğulayıb.

Böhran zamanı informasiyanın həyati əhəmiyyətini qeyd edən N.Hüseynova bu cəsarətli jurnalistlərin öz həyatlarını riskə ataraq cəmiyyəti regionda baş verən hadisələrlə məlumatlandırmaq kimi vəzifəni yerinə yetirdiyini bildirib. Onların bu vəzifələri internetin və sosial şəbəkənin mövcud olmadığı, informasiyanın bu gün olduğu kimi sürətlə yayılmaq imkanının olmadığı bir dövrdə, Azərbaycan üzərində informasiya blokadasının yaradıldığı çətin şəraitdə yerinə yetirdiyini xüsusilə diqqətə çatdırıb.

N.Hüseynova şəhid jurnalistlərə həsr edilən bu təşəbbüsə görə “Trend” İnformasiya Agentliyi və “Baku Network” Analitik Mərkəzinə təşəkkür edib.

Qurd yağının dəyişdirilməsi

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

DİM sədrinin “Bizə yaxşı baytarlar lazımdır” söyləməsindən heç bir gün keçməmiş İTV Masallıdan süljet hazırladı: rayonda arılar kütləvi şəkildə qırılırmış. Lakin heç kim səbəbini bilmirdi. Maraqlıdır ki, fermerlər nə kənd təsərrüfatının uyğun baytarlıq şöbəsinə, nə də hansısa heyvanat aliminə və ya bioloqa üz tutmamışdılar. Reportajda polis və Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinə müraciət olunduğu söyləndi. Yəqin bilirlər ki, o birilərdən kar aşmayacaq. Halbuki arıların öldüyü zəhərin analizini polis yox, baytarlıq laboratoriyaları aparmalı, səbəbi və çarəni tapmalıdır. Arı da öləndə polisə gediriksə, vay bizim halımıza. Hökumət bundan ruhlanaraq xüsusi Arı Polisi yaratmasa yaxşıdı.

İki-üç ildir bütün Bakını və Abşeron yarımadasını həşərat bürüyür, ağacların yarpağını basıb yeyir, parklarda asudə vaxtını keçirən zəhmətkeşlərin təpəsinə dırmanıb mənzillərə soxulur və birgə əyləşib Xoşqədem xanımın verilişini izləyirlər, lakin nə bu böcəkləri dərmanlayan var, nə də yayılma səbəbini tapan. Heç adını bilmirik. Bəlkə yeni növdür? İşğalçı xarakterinə görə adını “Putin tırtılı” qoymaq olarmı?

Yeri gəlmişkən, arıların ölməsi qiyamətin əlamətlərindən sayılır. Bunu hamımız yaxşı bilir. Elə cürbəcür peyğəmbər, imam və xilasedicilərin peyda olması da qiyamətin yaxınlaşdığına dəlalət edir. Məsələn, son günlər Vidadi Halal, İmam Eysu (!) adlı peyğəmbərlərin videoları çox yayılmaqdadır. Biri külək əsdirir, o biri deyir qazandığının yansıyını gətirin mənə verin... Dünyada vəziyyət normal olsaydı, bu qərib insanlar ortaya çıxmazdılar. Əlbəttə, həmişə belə şəxsiyyətlər olmuşdur, sadəcə, bəzi qiyamət öncəsi periodlarda onların şəhərbəşinə düşən sıxlığı artır. İndiki uşaqlar bilməz, SSRİ dağılan ərəfədə, 1980-ci illərin sonları, 1990-ların əvvəlində də eyni vəziyyətlə üzləmişdik. Hər ay təzə peyğəmbər çıxırdı. Cin tutanlar, uzaylı ilə görüşənlər, uçan boşqaba minənlər... Sayı-hesabı yox idi. Hətta bu cür personajların özünün ayrıca qəzeti çıxırdı - “Cümə” adıyla.

Belə vəziyyətdə biz hələ də heç bir praktik əhəmiyyəti olmayan sosioloq, politoloq, filoloq və sairə peşə sahibləri yetişdirməkdəyik. Əmək bazarı baytar, cindar və peyğəmbər səhabəsi yetişdirməyi tələb edir. Təəssüf doğuran haldır ki, hələ də universitetlərimizdə falçı, seyid, imam, şəxsey ifaçısı, sinəvurma təlimçisi, çöpçü, qurd yağı dəyişən, cadubasdıran kimi böyük ehtiyac duyulan ixtisaslar tədris olunmur. Yaxşı olar gələcəkdə hörmətli hökumət nümayəndələri bunu nəzərə alsınlar. Onsuz bizdən çox sizə lazımdır. Keçmiş vergilər nazirinin şəxsi ekstrasensi var idi, həftədə bir dəfə gedib kişinin kabinetini alınmış rüşvətlərin mənfi energetikasından təmizləyirdi.

Pessimist olmayaq, deyəsən, yuxanlar bunu başa düşür. Məsələn, son çağlar mənə hansısa bir təhsil mərkəzinin reklamı tez-tez rast gəlir. Orada açıq şəkildə deyirlər ki, bizim kursu qurtaran uşaqlar həkim, hüquqşünas-zad ola bilməyəcəkdir. Əvəzində xoşbəxt olacaqlarmış! Buradan o nəticə çıxır ki, Azərbaycanda həkim və hüquqşünas olmağı seçənlər özlərini öncədən bədbəxt edirlər. Xoşbəxt ol, plastik cərrah olma. Prokuror olsan evin yıxılacaq və sairə. Nə qədər səmi şirkətdir! Bəzi deputatlar kimi saxta vədlər vermirlər.

Sonda sevimli Vəhdət Partiyamızdan bir xəbər. Orada Tahir Kərimlinin sədrlikdən istefasından ötən müddət ərzində böyük canlanma müşahidə edilir. Məsələn, sağa-gün partiya “2025-ci ilin iyul ayında mühüm əhəmiyyət daşıyan genişformatlı toplantısını uğurla keçirib. “Qafqazinfo” xəbər verir ki, toplantıda 60-a yaxın şəxs-rayon təşkilatlarının sədrələri, Təşkilat Komitəsinin üzvləri, aparat rəhbərləri və partiyanın digər rəhbər nümayəndələri iştirak edib”.

Genişformatlı toplantı nəyə yeni anlayışdır. Qurultay, konfrans, plenum-zad eşitmişdim, bunu indi öyrəndim. Ancaq genişformatlı toplantıda 60 nəfərin iştirakı, mənəcə, şişirtmə idi, çünki tədbirin fotolarında mən 28 nəfəri güclə saydım. Belə “pripiska” nəyə lazımdır?

Ya da ola bilər toplantıya kimsə zəhər səpib...

Bakı-Moskva münasibətlərində gərginlik fonunda Azərbaycan-Ukrayna əlaqələrində intensivlik müşahidə olunur. İyulun 10-11-də Azərbaycanın xarici işlər nazirinin müavini Yalçın Rəfiyevin başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti İtaliyanın paytaxtı Roma şəhərində Ukraynanın Bərpası Konfransında iştirak edib. Sayca 4-cü olan builki konfransda 56 dövlət, 27 beynəlxalq təşkilat və maliyyə institutu, eləcə də 120 şirkət təmsil olunub.

Nazir müavini Y.Rəfiyev çıxışı zamanı Ukraynadakı müharibənin regionda sülh və təhlükəsizliyə ciddi zərər verdiyini bildirib. Çıxışda Azərbaycanın ilk günlərdən etibarən münasibətlərin beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri əsasında diplomatik yolla həllini, habelə Ukraynanın suverenliyini və ərazi bütövlüyünü dəstəklədiyi vurğulanıb. Davam edən böhranın ciddi humanitar nəticələrinin dərin təəssüf doğurduğu qeyd edilib, Azərbaycanın Ukraynaya humanitar yardım göndərən ilk ölkələrdən biri olduğu, bu çərçivədə dərman, qida, elektrik avadanlıqları və s. daxil olmaqla, humanitar, həmçinin bərpa və yenidənqurmaya dəstək məqsədli ümumilikdə 42 milyon ABŞ dolları dəyərində yardım göstərildiyi diqqətə çatdırılıb. Nazir müavini ölkəmizin bundan sonra da ikitərəfli əsasda Ukraynaya humanitar dəstəyini davam etdirəcəyini nəzərə çatdırıb.

Ukraynadakı münasibətdən əziyyət çəkən uşaqlar üçün ölkəmiz tərəfindən həyata keçirilən tibbi və sosial-psixoloji reabilitasiya proqramından faydalanan uşaqların sayının ötən ilki Bərpa Konfransından bu günədək iki dəfə artırıldığı və ümumilikdə 330 uşağın sözügedən proqramda iştirak etdiyi bildirilib.

Nazir müavini işğaldan azad olunmuş ərazilərdə mina təhdidi ilə mübarizə aparan bir ölkə kimi Azərbaycanın minalardan zərər çəkmiş ölkələrlə həmrəyliyin gücləndirilməsini ardıcıl olaraq dəstəklədiyini qeyd edib. Bu çərçivədə, Azərbaycanın Ukraynaya minatəmizləmə sahəsində yardım göstərdiyini və yaxın zamanda ANAMA xətti ilə müvafiq ehtiyat hissələri və təlimin təmin olunacağı barədə məlumat verib.

Azərbaycanın Ukraynada infrastrukturun bərpası istiqamətində layihələrə dəstək göstərdiyi, bu xüsusda İrpen şəhərindəki məktəb binasının, şəhər poliklinikasının və parkın yenidənqurma işlərinin artıq yekunlaşdığı, habelə Kiyev şəhərində park və uşaqlar üçün sığınacağın bərpasının maliyyələşdirildiyi diqqətə çatdırılıb. Bununla yanaşı, İrpen şəhərində dörd sosial təyinatlı obyektin inşası ilə bağlı

Ukraynadan Azərbaycana riskli təklif

Rusiya Kiyev-Bakı yaxınlaşmasını diqqətli izləyir, bu təmaslardan narahatlıq hiss olunmaqdadır

müvafiq işlərin davam etdiyi bildirilib. Nazir müavini ölkəmizin bundan sonra da ikitərəfli əsasda Ukraynaya humanitar dəstəyini davam etdirəcəyini nəzərə çatdırıb.

Konfrans çərçivəsində Y.Rəfiyev Ukraynanın xarici işlər naziri Andriy Sibiha ilə görüşüb və Azərbaycanla Ukrayna arasında ikitərəfli əməkdaşlıq münasibətlərinə dair gələcək planlarla bağlı söhbət aparıb.

Həftəsonu isə Bakıda Ukrayna-Azərbaycan Hökumətlərarası İqtisadi Əməkdaşlıq Komissiyasının 13-cü iclası keçirilib. Ukrayna nümayəndə heyətinə energetika naziri Herman Qaluşçenko rəhbərlik edib.

İclasın yekunlarına dair Qaluşçenko Facebook sosial şəbəkəsində qeyd edib ki, danışıqlar zamanı xüsusi diqqət Avropa diversifikasiya siyasəti kontekstində Azərbaycan qazının Ukraynaya tədarükü məsələlərinə, həmçinin enerji təhlükəsizliyinin artırılması və bərpa olunan enerji mənbələrinin inkişafı üçün Ukrayna yeraltı qaz anbarlarından istifadə imkanlarına yönəldilib.

Rusiya mediası isə Ukraynanın Bakı ilə yaxınlaşmasını diqqətli izləyir, bu təmaslardan narahatlıq hiss olunmaqdadır.

Elə Azərbaycanda da bu təklifi ölkəmiz üçün riskli hesab edənlər var. Modern.az-a açıqlamasında Neft Araşdırmaları Mərkəzinin rəhbəri İlham Şaban bildirib ki, Azərbaycan öz

“Atlas” Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, önəmli olan maraqlardır:

“Əgər Ukraynanın təklifi Azərbaycanın iqtisadi maraqlarına uyğundursa, əlbəttə, bu haqda düşünmək olar. Yox, əgər təklif iqtisadi maraqlarımıza uyğun deyilsə, bu təklifin reallaşdırılması Azərbaycana bəla başa gələcəksə - baxmayaraq ki, Ukrayna dövləti tərəfdaşımızdır - əlbəttə, bu təklif qəbul edilməz. Üstəlik, nəzərə alaq ki, Avropa ölkələrinə qaz nəql edirik, Türkiyəyə, Gürcüstana qaz nəql edirik. Bu baxımdan da yanaşsaq, bunlar hələlik Azərbaycan üçün yetərlidir, kifayətdir. Yox, əgər daha böyük qaz resurslarımızı Ukrayna üzərindən Avropaya nəql etmək istəyiriksə, buna da hərtərəfli təhlillər aparıldıqdan, sonra baxıla bilər. Lakin düşünmək ki, Rusiya necə qarşılayar, Rusiya bizə qarşı hansı təzyiq formasından istifadə edər bu, doğru yanaşma olmaz. Onsuz da Rusiya ilə münasibətdə gərginliklər var. Lakin Rusiya narazıdırsa, biz öz maraqlarımızı arxa plana keçirməli deyilik. Düşünək ki, Rusiyanı küsdürə bilərik, ona görə də maraqlarımıza cavab verən hansısa təklifləri dəyərləndirməyə, bu, Azərbaycanın mənafeələrinə uyğun olmaz”.

Ekspert qeyd etdi ki, Azərbaycan hər zaman özünün milli və təhlükəsizlik maraqlarından çıxış edir: “Rusiyanın ənənəvi siyasəti belədir ki, qarşısında boşluq buraxanda, çəkinəndə üzərinə daha çox gəlir. Ona görə də Ukraynanın qazla bağlı təklifinə sırf iqtisadi səmərəlilik baxımından yanaşmaq lazımdır. Səmərəlidirsə, bu təklif araşdırıla və reallaşdırıla bilər. Əgər səmərəli deyilsə, kənara qoyula bilər”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Rusiya son həmləsini etdi - 10 noyabr sənədində o bənd

Moskva Zəngəzura nəzarətin ABŞ şirkətinə verilə biləcəyi ehtimalı ərəfəsində bu səlahiyyətin özünə aid olduğu köhnə sənədi yada salır; bu mürəkkəb düynü necə çözüləcək?

Cənubi Qafqaz regionu onun gələcək illər üçün gələcəyini müəyyən edə biləcək mühüm dəyişikliklər dövrünü yaşayır. Bu dəyişikliklərdə Türkiyə, Rusiya və İran fəal rol almağa çalışır. Avropa İttifaqı və Çin Xalq Respublikasının da burada öz strateji maraqları var. ABŞ da son aylar təsirini artırmaq niyyətindədir.

Politoloq Fərhəd Məmmədov hesab edir ki, region ölkələrinin yalnız iki yolu qalıb. Birincisi, böyük qonşuların və geosiyasi güc mərkəzlərinin əlində alətə çevrilməkdir ki, bu da təcrübədən gördüyü kimi müsbət nəticə vermir. İkincisi, bu qüvvələrin regionda konstruktiv siyasət yürütməsinə şərait yaradacaq ümumi xətt hazırlamaqdır.

Rusiya nə qədər emosiyasız görünməyə çalışsa da, Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin paytaxtı Əbu-Dabidəki görüşünün təşkilinin arxasında Vaşinqtonun dayandığına eyhamlar vururlar. İddia budur ki, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri ABŞ-ın bölgədə əsas müttəfiqlərindən biri kimi Vaşinqtonun təlimatı əsasında Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin görüşünü təşkil edib. Bunu həm də onunla izah edirlər ki, görüşdən bir gün əvvəl dövlət katibi Marko Rubio Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişinin imzalanması ilə bağlı optimist fikirlər söyləyib.

Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Mixail Qaluzin son açıqlamasında deyib ki, sülh sazişinin əsas istiqamətləri 10 noyabr üçtərəfli sazişlərində əksini tapıb. Nazir müavini deyib ki, razılaşma regionda kommunikasiyaların açılmasında və sərhədlərin müəyyənləşməsində Rusiya-

nın iştirakının nəzərdə tutulduğunu xatırladı. Bu yaxınlara qədər Moskva Avropa Birliyinin vasitəçiliyinə çox əsəbi reaksiya verirdi, indi isə Qaluzinin sözlərinə görə, Moskva Aİ ilə "vasitəçilik pastasını" bölüşməyə hazırdır.

Rusiyanın özünün uğurlu vasitəçilik söylərindən danışmaq daha çətindir. Yada salaq: sərhədlərin delimitasiyası ilə bağlı tərəflərə kömək edəcəyinə söz verən Moskva idi. Üstəlik, Kremlin hər mənada "kozırları" var idi - SSRİ Baş Qərargahının məhz həmin xəritələri, burada respublikaların sərhədləri ən böyük dəqiqliklə qeyd olunurdu. Lakin Moskva bu şansı əldən verdi - İrəvanın təşəbbüsü ilə onlar çox tez başa düşdülər ki, xəritələrlə delimitasiya edildiyi təqdirdə, sərhədyanı zonada əhəmiyyətli əraziləri Azərbaycana verməli olacaqlar.

Bir müddət Avropa İttifaqı delimitasiya məsələsində vasitəçi kimi çıxış etdi. Lakin sonra tərəflər birbaşa dialoqa başladılar və onun ilk mərhələsində Qazax rayonunun 4 kəndi Azərbaycana qaytarıldı. Vasitəçilər, sadəcə olaraq, şanslarını əldən verdilər.

Qaluzinin 2020-ci ilin üçtərəfli bəyanatına müraciəti daha maraqlıdır. Təbii ki, Rusiya sülhməramlılarının regiondan çıxarıldığı bir vaxtda bu sənədin nə dərəcədə aktual olduğu mübahisəlidir. Lakin

Azərbaycanın qərb rayonları ilə Naxçıvanı birləşdirən quru əlaqəsi olan Zəngəzur dəhlizi ideyasını ilk dəfə məhz üçtərəfli bəyanatda əks olunurdu, Rusiya sərhəddçiləri bu yolun təhlükəsizliyini təmin etməli idi. Amma Rusiya bu 5 ildə Zəngəzur dəhlizi məsələsində bir addım belə irəliləyə bilmədi.

İndi isə Rusiya XİN Zəngəzur dəhlizinə nəzarətin Moskvaya aid olduğu köhnə sənədi yada salır.

Hərbi təhlilçi Ramil Məmmədli üçtərəfli sənədin xüsusən 9-cu bəndinin yerinə yetirilmədiyi qənaətinədir. Onun sözlərinə görə, digər müddəalar Azərbaycan Ordusunun və diplomatiyasının gücünə demək olar ki, həyata keçirilib: "Əlbəttə, sərhədlərin dəyişməsi də gecikir. Biz 5 ilə az iş görə bilmişik. Bu da Ermənistanın cığallığından keçirilib. Onun gah Avropa Birliyinin, gah Fransanın, gah da ABŞ-ın əlində oynanacağına görə, xəritələrlə delimitasiya edilməsi üçün yumşaq davranıb. Nəticəsi də məlumdur - nə öz gücünə üçtərəfli sənədin bütün razılaşmaları yerinə yetirilib, nə də Qərb imkan verib. Ermənistan da ikili oyunu davam etdirib".

R.Məmmədli hesab edir ki, 10 noyabr sənədinin icrası labüd olan ən mühüm bəndi blokada qalan yollardır: "Rusiyanın əlində yeganə tutarlı fakt həmin sənədə istinaddır. Həqiqətən də

Paşinyan qəbul edib ki, yola nəzarət Rusiya FTX-nin nəzarətində olacaq. Sonra da nı ki, hər hansı nəzarət anlaşması olmayıb, sadəcə, təhlükəsizliyinə təminat razılaşdırılıb. Yaxşı, onda dəhliz açılsın və Rusiya koridoru qorusun. Bundan da imtina edilir. Ona görə Moskva qəzəblidir və hər dəfə sənədi yada salır. Fikrimcə, Rusiya indi Zəngəzura kontrol edə bilməz. Ermənistan buna imkan verməmək üçün ciddi siyasi himayə var. Azərbaycan isə bu məsələdə Türkiyə ilə həmfikirdir. Yəni dəhliz açılsın və yüklər daşınsın. Lakin hansı mexanizmdə olacağı bəlli deyil. Hər halda, son rəsmi bəyanata görə, ABŞ dəhlizi icarəyə götürməyə hazırdır. Okeanın o tayında olan dövlət Cənubi Qafqaza müdaxilə edir. Bu da Rusiyanı qəzəbləndirməyə bilməz". R.Məmmədli bu mürəkkəb düynünün tezliklə çözülməsini gözləyir.

Siyasi şərhçi Məhəməd Əsədullazadə də o fikirdədir ki, Ermənistan Zəngəzur dəhlizinə nəzarəti ABŞ şirkətinə verməkdə maraqlıdır. Təhlilçiyə görə, Zəngəzurd üçüncü ölkənin olması Azərbaycanın maraqlarına uyğun deyil: "Azərbaycan və Ermənistan ikitərəfli şəkildə Zəngəzur dəhlizində təhlükəsizliyi təmin edə biləcək siyasi iradəyə malikdir. Amma ilk aylar neytral bir ölkə - məsələn, İsveçrənin təhlükəsizlik şirkəti bunu edə bilər. ABŞ isə beynəlxalq nəqliyyat yollarına nəzarət etməyə çalışır. Bir tərəfdən də Rusiya Zəngəzur dəhlizi istiqamətində İranla sərhəddə təhlükəsizliyi təmin etmək üçün hərbiçilərini

Zəngəzurla bağlı 101-ci plan
Ekspert: "Rusiya və İran buna sərt reaksiya verəcək"

ABŞ -in Türkiyədəki səfiri Tom Barrak Nyu Yorkda jurnalistlərə açıqlamasında ölkəsinin Zəngəzur dəhlizini idarəetməyə götürməyə hazır olduğunu bildirib.

Diplomatin sözlərinə görə, ABŞ 100 il müddətinə 32 kilometrlik Zəngəzur dəhlizinin idarəçiliyini öz üzərinə götürməyi təklif edib.

Globalinfo.az-a danışan **politoloq Turab Rzayev** bildirib ki, Rusiya uzun müddətdir ki, dəhlizlə bağlı üçtərəfli bəyanata istinad edir: "Ancaq Ermənistan öz ərazisinə Rusiyanın nəzarət etməsini istəmirsə, Azərbaycan Ermənistanı Rusiyanın maraqlarını hansısa şəkildə qorumağa məcbur edə bilməz.

Burada ən ideal versiya kimi ABŞ şirkətinin və ya hansısa xarici şirkətin yüz il ərzində dəhlizə nəzarət etməsi məsələsi ortaya çıxdı. Bildiyim qədər, bu təklifi Türkiyə irəliləyir və Tramp administrasiyası bunu məqbul görür. Əgər 100 ABŞ şirkəti nəzarət edəcəksə, aydın məsələdir ki, bu dəhliz artıq rahat şəkildə istifadə oluna bilər və gələcəkdə Ermənistan və ya hər hansı ölkə bunu poza bilməz".

Politoloqun sözlərinə görə, hazırda burada əsas problem ondan ibarətdir ki, Rusiya və İran bunu qəbul etməyəcək: "Rusiya və İran özlərinin dəhlizdən tamamilə kənarlaşdırılmasını istəməyəcəklər. Bu, İranın faktiki olaraq birbaşa olaraq Avropaya və Ermənistanla çıxışının itirilməsi, eyni zamanda Rusiyanın da Cənubi Qafqazda müəyyən əsas kommunikasiya xətlərini ABŞ-a uduzması deməkdir. ABŞ bununla Rusiyanın Qafqazdan qovulması siyasətini həyata keçirəcək. Rusiya buna sərt reaksiya verəcək və böyük ehtimalla bununla razılaşmayacaq".

Qafqaz Beynəlxalq Münasibətlər və Strateji Araşdırmalar Mərkəzinin sədri Araz Aslanlı isə bildirib ki, Zəngəzur dəhlizi regionun gələcəyinin mütləq reallığıdır: "Söhbət dayanıqlı sülhdən gedirsə, burada iki amil çox vacibdir: Birincisi, qərbi azərbaycanlıların zorla çıxarıldıqları tarixi ərazilərə geri qayıtması;

İkincisi, Zəngəzur dəhlizinin qeyd-şərtsiz beynəlxalq hüquqa uyğun keçid haqqını tənzimləyəcək şəkildə açılması. Bu onu göstərəcək ki, tərəflər sülhə inanır və regionun gələcəyini əməkdaşlıqda görür".

A.Aslanlı qeyd edib ki, Ermənistan özündə iradə tapmalı və Cənubi Qafqazda qonşu dövlətlərdən Türkiyə, Rusiya və İrandan ən azı ikisi bu prosese tam dəstək verməlidir ki, layihə reallaşsın: "Azərbaycan və Ermənistan bu layihəni hər hansı kənar gücə ehtiyac olmadan reallaşdırmalıdır. Amma təəssüf ki, Ermənistanın reallıqları buna imkan vermir. Ona görə yəqin ki, hansısa kənar gücün bu prosesdə iştirakı olacaq. Zəngəzur dəhlizi bütün region dövlətlərinin hamısının istifadə edə biləcəyi layihədir. Ona görə hansısa dövlətin bu layihədən kənarlaşdırıldığını demək doğru olmaz".

göndərə bilər. Məhz ABŞ Azərbaycan və Ermənistanla sülh müqaviləsinin bağlanmasında ona görə tez bir zamanda maraqlıdır ki, Zəngəzur dəhlizinə nəzarət etsin".

Zəngəzur dəhlizinin Ermənistan ərazisi olduğunu xatırladan Əsədullazadənin fikrincə, Rusiya bu məsələdə Ermənistan hakimiyyətinə ciddi təzyiqlər edə bilər: "Rusiya Ermənistanın 102-ci bazasına hərbiçilər getirir. Zəngəzur dəhlizinə nəzarət etmək uğrunda geosiyasi rəqəbat başlayır. Azərbaycan və Ermənistan isə Zəngəzur dəhlizini ikitərəfli şəkildə, yeni üçüncü ölkə olmadan açmalı".

Yeri gəlmişkən, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın mətbuat katibi Nazeli Baqdasaryan bildirib ki, ABŞ-ın Türkiyədəki səfiri Tomas Barrakin Zəngəzur dəhlizinə nəzarətin Vaşinqton tərəfindən həyata keçirilməsinə dair təklifi qəbul edilməzdir. Baqdasaryanın sözlərinə görə, Ermənistan regionda kommunikasiya xətlərinin açılması məsələsini yalnız ölkənin suverenliyi, ərazi bütövlüyü və yurisdiksiyası çərçivəsində müzakirə edir. "Ermənistan heç vaxt öz suveren ərazisi üzərində nəzarətin üçüncü tərəfə verilməsini müzakirə etməyib və etmir", - deyə o bildirib.

✉ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Ötən həftəsonu Gürcüstanın iqtisadiyyat naziri Mariam Kvrivşvili-nin ölkəmizə səfərinin əsas müzakirə mövzusu Bakı-Tiflis sərnəşin qatarının bərpası olub. "Sputnik-Qruzia" yazıb ki, Azərbaycanın rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat naziri Rəşad Nəbiyevin görüşündə də bu məsələ diqqətdə olub. Qeyd edək ki, 2020-ci ilin mart ayından koronavirus pandemiyası ilə əlaqədar Gürcüstan və Azərbaycan arasında qatarların hərəkəti dayandırılıb. 2025-ci ilin fevralında Gürcüstanın İqtisadiyyat Nazirliyi Gürcüstan və Azərbaycan arasında dəmir yolu qatarının açılışının mayın 1-nə planlaşdırıldığını, lakin sonradan Azərbaycanın quru sərhədində tətbiq etdiyi məhdudiyyətlərə görə bu tarixin təxirə salındığını açıqlayıb. "Gürcüstan və Azərbaycan arasında dəmir yolu sərnəşin daşımalarının başlanması vacibdir ki, bu da iki ölkə arasında iqtisadi, o cümlədən turizm sahəsində əlaqələrə yeni təkən verəcək", - Kvrivşvili bildirib.

Onun sözlərinə görə, Gürcüstan iki ölkə arasında iqtisadi əlaqələrin çox mühüm sahəsi olan nəqliyyata böyük önəm verir. Azərbaycan Gürcüstanın ilk on ticarət tərəfdaşı sırasındadır. 2024-cü ildə ölkələr arasında ticarət dövriyyəsi 5,6% artaraq 1,3 milyard dollar təşkil edib.

Qeyd edək ki, fevral ayında Gürcüstanın baş naziri İrakli Kobaxidze Azərbaycana səfəri çərçivəsində bu mövzuda Prezident İlham Əliyevlə də müzakirə aparıb. "Ölkələrimiz arasında daha çox insanın səyahət etməsi çox vacibdir, çünki bu, xalqlarımız arasında ənənəvi dostluğu daha da möhkəmləndirəcək", - deyə Kobaxidze bildirib.

Bakı-Tiflis qatarının açılmayan sirri

Deputat deyir ki, qatar məsələsi aktualdır, amma əsas olan təhlükəsizlikdir; **ekspert:** "İsrail-İran gərginliyi sübut etdi ki, sərhədləri bağlı saxlamaq doğru qərardır"

Son olaraq qatarın may ayının sonunda 5 illik fasilədən sonra Gürcüstanın Müstəqillik Günü (26 may) və Azərbaycanın Respublika Günü (28 may) hərəkəti başlayacağı deyilirdi. Amma bu sirr həll olunmur.

REAL Partiyasının sədri, iqtisadçı Natiq Cəfəri bildirib ki, vəfat etmiş atasının hüznündə iştirak etmək istəyən qohumu Gürcüstanla sərhəddə yerləşən kənddən yasa gəlmək üçün 80 km-lik yolu 530 km-lik səyahətlə əvəz etməli olub: "Onların kəndindən Gürcüs-

tandakı bizim kəndə 80 km yoldur, quru yolla 1 saata məşinla gəlmək olur. Amma o, yasa gəlmək üçün 530 km Qaxdan Bakıya gəlməli, Bakıdan təyyarə ilə uçmalı, hava limanından taksi ilə yas yerinə gəlməli olub..."

Bes Gürcüstan tərəfinin bu qədr xahişlərinə baxmayaraq, Bakı niyə bu qatarın işə salınmasına razılıq vermir?

Qeyd edək ki, iddialara görə, quru sərhədlərinin bağlı saxlanması və bu kontekstdə sərnəşin qatarlarının işə salınması ilə bağlı bir sıra sə-

bəblərin olduğu bildirilir. Quru sərhədlərin açılmasının nəzarətsiz insan axınının artmasına, o cümlədən qeyri-qanuni miqrasiya, qaçaqmalçılıq və digər risklərə yol açacağı düşünülür. Bəzi ekspertlərə görə, quru sərhədlərin açılması fonunda Gürcüstan vətəndaşlarının və azərbaycanlı miqrantların ölkəyə nəzarətsiz girişi iqtisadi və sosial tarazlığı poza bilər. Bu, xüsusilə regionlarda işsizlik və sosial gərginliklə bağlı narahatlıqlar fonunda ön plana çıxır.

Azərbaycan quru sərhəd-

lərini yalnız Gürcüstanla deyil, digər qonşularla da tam açmayıb. Bu isə onu göstərir ki, məsələ təkəcə Bakı-Tiflis qatarı ilə bağlı deyil - Azərbaycan ümumilikdə quru sərhəd siyasətini dəyişmək istəmir. Bu da digər səbəblərlə izah oluna bilər. Mümkün təxribatların, nəzarətsiz informasiya və insan axınının qarşısı alınır. Pandemiya sonrası yeni nəzarət rejimi müəyyən qədər ölkədaxili idarəetməyə uyğunlaşdırılıb və onu pozmaq istəmirlər.

Millət vəkili Aydın Mirzəzadə mövzu ilə bağlı "Yeni MİSAVAT"a fikrini bildirib: "Gürcüstan iqtisadiyyat nazir-

lərdən siqortalanmaq məqsədilə atıb.

Baxın, İsrail-İran münaqişəsinin 13 gün davam etdiyi son vəziyyət bir daha sübut etdi ki, Azərbaycan çox doğru və ölçülmüş mövqə sərgiləyir. Belə vəziyyətlərdə sərhədlərin açıq olması ölkə üçün əlavə risklər yarada bilər.

Qeyd edilməlidir ki, sərhədlər tamamilə qapalı deyil - insanlar təyyarə və gəmi vasitəsilə Azərbaycana səfər edə bilərlər. Quru sərhədlər isə hazırda bağlıdır. Bununla belə, bu vəziyyət iqtisadi münasibətlərə mənfi təsir göstərməyib, əksinə, Gürcüstanla ticarət dövriyyəsi

1,3 milyard dollara çataraq artım nümayiş etdirib. Bu da onu göstərir ki, Azərbaycan iqtisadi baxımdan dayanıqlıdır və qonşularla əməkdaşlıq davam edir. Əlbəttə, ilk fürsət yaranan kimi quru sərhədlərin qismən və ya tam açılması mümkün olacaq. Amma bu, ölkənin təhlükəsizlik və milli maraqlarını əsas götürən strateji qərarlarla tənzimlənir və beynəlxalq hüququn imkan verdiyi çərçivədə həyata keçirilir".

□ **Afaq MİRƏVİQ,**
"Yeni MİSAVAT"

Azərbaycana gələn turistlər hotellərdən imtina edir

Kirayə kənd evləri həm daha sərfəlidir, həm də...

Bu ilin yanvar-may aylarında Azərbaycana turizm məqsədilə gələn əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin ümumi gecələmə sayı 3 milyon 110 min 605 dəfə olub. Bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 8,1% çoxdur.

Bakı-xeber.com yazır ki, açıqlanan statistik məlumatlardan ölkəmizə səyahət edən turistlərin sayının artdığı belli olur. Qeyd edək ki, turizmin inkişafı ölkə iqtisadiyyatı üçün prioritet elan edilib. Çoxlu sayda turist gəlir deməkdir. Ancaq maraqlı məqam ondan ibarətdir ki, ölkəmizə gələn turistlərin əksəriyyəti hotellərdə deyil, kənd evlərində qalmağa üstünlük verir. Belə ki, ən kəskin artım kirayəyə götürülmüş evlərdə gecələmələrin sayında qeydə alınıb. 5 ay ərzində bu göstərici 405 min 753 dəfə olub ki, bu da 1 il əvvələ nisbətən 75,9% artım deməkdir.

Kirayə evlərdə gecələmələr xüsusilə Hindistandan gələnlər arasında artıb. Onların gecələmələrinin sayı 144 min 408 olub. Bu da illik müqayisədə 2 dəfə çoxdur.

də 2 dəfə çoxdur.

Rusiyadan gələnələr arasında kirayə evlərdə gecələmələrin sayı 53,2% artaraq 56 min 68 dəfə, Səudiyyə Ərəbistanından gələnələr arasında kirayə evlərdə gecələmələrin sayı isə 28,8% artaraq 27 min 126 dəfə olub. Hesabat dövründə mehmanxana və mehmanxana tipli obyektlərdə gecələmələrin sayı isə 7,8% artaraq 1 milyon 12 min 714 də-

fəyə çatıb. İl ərzində turistlərin məxsus mənzillərdə gecələməsi halları isə 12,6% artaraq 1 milyon 124 min 35 nəfər olub. Beləliklə, yanvar-may aylarında ölkədəki gecələmələrin 32,55%-i hotellərin, 67,45%-i isə müxtəlif kateqoriyadan olan evlərin payına düşüb. Yeni Azərbaycana gələn turistlərin mühüm hissəsi evlərdə gecələyir.

Turizm sahəsi üzrə ekspert Ramin Qafarov bildirib ki, turistlərin fərdi ev kirayələməsi təcrübəsi dünyada geniş yayılıb: "Xüsusilə bu üsul qardaş Türkiyədə çox yayılıb. Turistlər qrup şəklində gəlirsə, hotellərə üstünlük verilir ki, qrup üzvləri hamısı bir yerdə, bir məkanda toplansın. Bir nöqtədən hərəkət edilsin. Amma fərdi qaydada, ailə ilə səyahətə çıxanlar hotellərlə

yanaşı fərdi evlərdə qalmağı da üstün tutur. Çünki fərdi evlər hotellərə nisbətən daha ucuz başa gəlir, sərfəli qiymətlər təklif olunur. Bu üsul ev sahiblərinə də sərf edir. Fərdi evlərdə qalanlar kirayə pulunu gündəlik ödəyir. Bundan həm ev sahibi qazanır, ailə büdcəsinə gəlir əlavə olunur, həm də turist ucuz səyahət etmiş olur. Fərdi ev kirayələnməsi qazancın paylanması, bölüşülməsi, hotel isə yalnız bir nəfərin qazancı deməkdir. Bir çox ölkələrdə turizm, istirahət bölgələrində, gözəl təbiət mənzərəsi olan məkamlarda fərdi ev sahibləri büdcə ehtiyaclarını meh turistlərin he-sabına ödəyirlər. Turist üçün də ev şəraiti daha xoşdur, sıxılmaz, özünü rahat hiss edir, insanlarla, yerli əhali ilə ünsiyyətdə olur".

Həmsöhbətimiz onu da əlavə etdi ki, kənd turizmi əsasən kənd yerlərində formalaşan təbiətə, o yerin mədəni və tarixi resurslarına əsaslanan, eyni zamanda turizm məhsullarını formalaşdırın bir sahədir: "Urba-

nizasiyanın artdığı bir dövrdə kənd yaşıl turizmi, təbiətə meyilli turizm trendləri maraq kəsb etməkdədir. Azərbaycanda da kəndlərin inkişafı, icmaların sosial rifahının yaxşılaşdırılması baxımından bu sahə inkişaf etdirilməkdədir. Əlbəttə ki, insanlar, xüsusilə şəhər əhalisi turizmin bu növünə maraq göstərirlər. Onlar gündəlik yaşayış tərzinin fərqli bir mühiti olan kənd həyatına səfərlər etməklə təbiətlə əlaqələrini gücləndirmiş olurlar. Kənd turizmi orada yaşayan əhəlinin də rifah səviyyəsinə təsir edir. İsmayılı, Şəki, Zaqatala, Quba, Qusar, Xaçmaz, Lənkəran, Astara və s. kimi rayonları kənd turizminin inkişaf etdiyi bölgələri misal göstərmək olar. Kənd evləri bölgələrdə yerləşən hotellərin qiymət bəhəliyi probleminə alternativ rol oynayır. Bu, həm turistə, həm də kənd əhalisinə sərf edir. Həmin sahədə daha çox maarifləndirmə işləri aparılmalıdır. Yaxşı olardı ki, Azərbaycanda bu kənd evləri vahid bir portalda birləşərək əhəlimizə təqdim olunsun. Bu, insanların istedikləri bölgədə kənd evləri tapmaq işini asanlaşdıracaq".

□ **"Yeni MİSAVAT"**

Çimərliklərdə ilanların sayı artıb

Son zamanlar Xəzər dənizi sahillərində su ilanlarının sayında artım müşahidə olunur. Yay mövsümündə çimərliklərə axın edən vətəndaşlar sahil ərəzilərdə tez-tez bu canlılarla qarşılaşırlar.

“Qafqazinfo” xəbər verir ki, dənizdə ilanla qarşılaşan, hətta onunla mübarizə aparmalı olanlardan biri də QHT sədri Mahirə Əmirhüseynovadır.

Facebook hesabında bununla bağlı paylaşım edən qadın qeyd edib ki, hadisə Şıxov çimərliyində olub: “Dünən havanın istisinə sevinçək olub 6 qadın Şıxov çimərliyinə üz tutduq. Dənizdə bizdən başqa tək bir oğlan var idi. Üzdüyümüz anda İradə xanımın qoluna ilan sarıldı, təsəvvür edin, nə hala düşdük. Köməyə gələn bəy ilanın başından tutub dənizdən çıxardı. Bu adam olmasaydı, qorxudan 6 meyit olmuşduq. Hələ də özümüzə gələ bilmirik, qışqırmaqdan səsimiz də batıb. Bu oğlan bizim qəhrəmanımız oldu. Adını bilmədiyimiz həmin şəxsə təşəkkür edirik. Allah onu qorusun!”

Xəzərin sahilindəki çimərliklərdə su ilanlarının olması normal hal kimi qarşılanırsa da, ilk dəfə onu görənləri qorxudur. Onlarla üz-üzə gəlməmək üçün sahillərdə daşlı-qaya-lı ərəzilərdən, qamışlıq yerlərdən uzaq durmaq lazımdır.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası (AMEA) Zoologiya İnstitutunun biologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Təvəkkül İsgəndərov sayta açıqlamasında qeyd edib ki, bununla bağlı hər hansı bir tədbir görülməyib: “Bəzi çimərliklərə bitişik daşlı-qaya-lı quru yerlər var, onlar da həmin ərəzilərdə yaşayır. Bunların içərisində zəhərli gürgülər də var. Lakin bu canlıların dənizlə əlaqəsi yoxdur, yeni nə qidalanmaq üçün, nə də çoxalmaq üçün. Onlar çimərliyin dəniz olan hissəsinə girmirlər. Ancaq insanlar ərəzidə səs edərək, ocaq yandırarsa, maşın saxlayarsa, həmin ilanlar oyanır. Belə narahatlıqlar olduqda onlar özlərini xilas etmək üçün suya atılırlar. Bu təbii ki, çox nadir ehtimaldır. Ancaq sırf su ilanı insan üçün təhlükəli deyil.

Bunlardan qorunmaq üçün nə tədbir görülmə bilər ki? İlanları tutub başqa yerə apara bilmərik ki, burada insanlar istirahət edir. Yeni bu, mümkün deyil. Amma hər bir halda insan üçün təhlükəlidir. İnsanlar ehtiyatlı olmalıdır”.

Hazırda cəmiyyətdə ən çox müzakirə edilən məsələlərdən biri də gənc nəslin geyim tərzidir. Son illərdə bu mövzu daha çox gündəmə gəlir, sosial şəbəkələrdə və ictimai müzakirələrdə geniş mübahisələrə səbəb olur. Tez-tez müşahidə edirik ki, yaşlı nəsillərin geyim üslubunu, dinlədiyi musiqini, həyat tərzini bəyənmir, bunu “dəyərlərin pozulması” kimi qiymətləndirir. Gənclər isə əksinə, yaşlı nəslə köhnəlmiş düşüncələrə sahib olmaqda ittiham edir. Nəticədə nəsillər arasında ziddiyyət yaranır və bu, cəmiyyətin mənəvi həyatına da təsir edir.

Bütün bunların fonunda unutmamalıyıq ki, hər bir dövrün öz dəbi, estetik anlayışı, özünəməxsus üslubu olur. Geyim də məhz bu anlayışların təzahürüdür. Yeni geyim tərzlərinin həm müsbət, həm də mənfi tərəfləri var. Müasir geyimlər daha rahat, sərbəst və rəngarəngdir, insanlara özünüifadə imkanları verir. Lakin bəzən həddən artıq açıq-saçıq geyimlər ictimai yerlərdə narahatlıq doğurur. Həqiqətən də çox vaxt belə geyinən gənc qızlara ətrafdakıların ikrahla baxdıqlarına şahid olururuq. Toplum isə istəyir ki, gənclərin davranışı və geyimi ümumi şərtlərə, mentali-

tetə uyğun olsun. Çünki mentalitet məsələsi də burada mühüm yer tutur. Azərbaycan cəmiyyətində ailə dəyərləri, abır-həya anlayışı, ədəblilik kimi prinsiplər hələ də yüksək qiymətləndirilir. Ona görə də çox vaxt ailələr övladlarının geyiminə qarışmağa çalışır. Bəziləri isə heç vaxt da yalnız onun və ailəsinin seçimidir. Əgər valideynlər övladlarının açıq-saçıq geyim-də ictimaiyyətə çıxmasına icazə veriblərsə, başqalarının buna qarışması düzgün deyil. Əlbəttə ki, söhbət bəzi abırçı vəziyyətlərdən, əxlaqsızlıqdan getmir. Əgər hansısa gəncin müasir geyimi

Xalq artistindən qızlara “əncir yarpağı” üsyanı

Müasir geyimlər daha rahat, sərbəst və rəngarəngdir, insanlara özünüifadə imkanları verir, amma və lakin...

kiminsə zövqünə uyğun deyilsə, bu, daha çox həmin ailənin və gəncin öz məsuliyyətidir.

Tanınmış sənət adamlarının bu mövzu ilə bağlı çıxışları da bəzən müzakirələrə səbəb olur. Məsələn, Xalq artisti Afaq Bəşirqızı bir verilişdə çıxış edərək gənclərin, xüsusən qızların geyimini kəskin tənqid edib. Onun sözləri belə olub: “Mentalitet var? Oğullu-qızlı hamı döymədə. Qızların geyimi... Əncir yarpağı ilə çölə çıxsalar, geyindiklərindən abırıldır”.

Xalq artisti Şeyx Əbdül

Mahmudbəyov “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında bildirib ki, hər məkanın öz geyimi var. Onun sözlərinə görə, geyim şəxsin fərdiliyinin, mədəniyyətinin və əxlaqının, mənəviyyatının göstəricisidir: “Mən xarici ölkələrdə çox oluram. Avropada 47-dən çox dövlət və millət var. Biz kimə istinad edirik, kimi nəzərdə tuturuq? Avropa xalqları arasında ən açıq-saçıq geyinənlərin fransızlar olduğunu düşünürük. Amma orada bir dəfə gördüyüm mənzərə mənə təəccübləndirdi. Mən xalq artistimiz Alim Qasımovla birlikdə Fransanın bir dövlət televiziyasında olduq. Orada bəlli oldu ki, elə televiziya var ki, sırf milli-mənəvi dəyərləri, dövlətçiliyi təbliğ edir. Orada aparıcıları heç vaxt açıq-saçıq geyimlərlə efirə buraxmırlar. Lakin elə televiziya da var idi ki, açıq-saçıq geyinirdilər. Biz sözlə, orta məxracı saxlamaq lazımdır. Məsələn, orta məktəbdə işləyən müəllim şagirdlərə əxlaqı, milli-mənəvi dəyərləri aşılayır, onun sinəsi açıq paltarda məktəbə gəlməsi düzgün olarmı? Əlbəttə, yox. Adama deməzlər ki, deyini nədir, geyindiyni nə, məkanı səhv salmışan. Opera və Balet Teatrına simfonik konsertə gedən adamlar auditoriyada dərs deyən adamın geyimi eyni ola bilməz. Hər məkanın öz geyimi var. Geyim millətin tarixi göstəricisidir, dəyərləridir, amma zaman və məkan baxımından münasibət dəyişilməli və formalaşmalıdır.

Əgər şəxs ictimai və siyasi status daşıyarsa, mütləq geyiminə fikir verməlidir. İtaliyanın baş naziri Corca Meloni siyasi səhnəyə çıxanda, rəsmi görüşlərdə statusuna uyğun geyinir. Sərbəst yerlərdə isə tamamilə fərqli olur. Məsələn, bu yaxınlarda opera konsertində elə vulqar geyinmişdi ki...”

Xalq artisti deyir ki, insanlara geyimləri ilə bağlı qadağa qoymaq olmaz: “Təklif olunmuş şərait və milli-mənəvi dəyərlərə istinadən çıxış yolları var. Geyiminə görə insanları həbs etmək və ya güllələmək olmaz. Lakin müəyyən yerlərdə o dəyərlər mütləq qorunmalıdır. Bu yaxınlarda bir xanım müğənni zəng etmişdi, dedi: “Mən sənət adamıyam, açıq-saçıq geyinmək şərtdir və s.” Ona cavabımda dedim, məgər mən oğruyam, mən də sənət adamıyam da. Leyla Bədirbəyli, Hökumə Nəcəfova da sənət adamı idi. Əksinə, sənət adamı geyiminə daha çox fikir verməlidir, çünki səhnədə onu çoxluq görür. Şou adamısan deyə soyunmalısın? Qadın və ya kişi olmasından asılı olmayaraq, insan abır-həya gözləməlidir. Belə bir söz var: “Yer yiyəsiz olanda donuz tepəyə çıxır”. Buna görə də dəyərlər, milli-mənəvi ölcülər nəzarətdə saxlanılmalıdır. Bir hissəməz avropalaşmağa çalışırıq, yerdə qalan digərləri isə konservativ mövqə tutub bürünür, nəfəs almağa belə yer qoymur. Doğrudur, bu, onların şəxsi məsələsi və hüququdur, la-

kin orta məxracı tapa bilsək, onda öz dəyərimizi yad edə bilərik”.

Yeni Yazarlar və Sənətçilər İctimai Birliyinin sədri, yazıçı-kulturoloq Aydın

Xan Əbilov “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında deyib ki, geyim indi qədər mədəniyyət və etnoqrafiya baxımından insanları, millətləri, ayrı-ayrı peşə, sənət adamlarını bir-birindən fərqləndirən vasitə kimi qəbul olunurdu. Onun sözlərinə görə, indi isə geyimin funksiyası dəyişilib: “Son illərə nəzər salsaq, görürük ki, əvvəlki kimi bahalı, trenddə olan geyimlərə deyil, sadə, ekoloji cəhətdən sağlamlığa uyğun, orqanik məhsullardan hazırlanmış və pambıq geyimlərə üstünlük verilir. Hesab edirik ki, bizim müasir dövrdə geyimə və paltara olan baxışımız dəyişilməlidir. Əlbəttə, geyim onu geyinən şəxsin xarakterini, tərzini, necə insan olmasını göstərən vasitədir. Geyim həm də kütləvi dünya görüşünün məhsuludur. Məsələn, bir rəng və ya hansısa geyim bir ölkədə dəbə düşürsə, dövr edərək digər ölkələrə də yayılır. Vaxtilə şalvarlar, ultra qısa geyimlər azsaylı insanlar tərəfindən istifadə edilirdi. Onları daha çox sənət adamları geyinirdilər. İndi isə kütləvi dəb halını alıb. Qızlarımız indi xaricdən gələn dəblə geyinirlər: qısa etəklər və göbəyi açıq koftalar. Bunu normal qarşılamaq lazımdır, dövr dəyişib, çoxluq bu geyimlərdən hətta toylarda, şənliklərdə də istifadə edir”.

A.Əbilov bildirib ki, yaşlı nəsillər gənclərdən fərqli olaraq bir qədər açıq-saçıq geyimlərdən çəkinməlidir: “Məktəbdə dərs deyən müəllimin açıq-saçıq geyimdə şagirdlərin qarşısına çıxması düzgün deyil. Yaxud da yas mərasimlərinə rəngli paltarlar geyinilməməlidir, mental dəyərlər nəzərə alınmalıdır. Həmçinin iş yerlərində də açıq-saçıq geyinmək qəbul edilmir, çünki peşə etikasına əməl edilir. Azərbaycanda isə hər şey bir-birinə qarışır. Toy geyimi ilə universitetə, qısa geyimlərlə yas mərasimlərinə gedirlər. Bu sahədə maarifçiliyə ehtiyac var”.

Kulturoloq başqa ölkələrdən nümunələr də gətirib: “Yaponiya geyimlə bağlı bir neçə il əvvələ kimi konservant idi. İndi isə orada ciddi şirkətlər işdə kostyum və qalstukdan imtina edirlər, əksinə, sadə və rahat paltarlara üstünlük verirlər. Bu baxımdan nə qədər müzakirələr olsa da, hər nəsillə geyimdə inqilabi dəyişiklikdir. Günümüzdə istəsək də, istəməsək də açıq-saçıq geyinmək dəbdədir. Bunun sağlamlıq və digər baxımdan fəsadları olsa da, belədir. Bəzən efirlərə çıxıb qısa geyinənləri tənqid edən şəxslərin öz ailə üzvləri açıq-saçıq geyimlərə üstünlük verirlər. Orta və yaşlı nəsillə gənclərin geyimlərinə hörmətlə yanaşmalı, gənclər isə mental dəyərləri nəzərə almalıdır”.

□ **Şahənə RƏHİMLİ,**
“Yeni Müsavat”

Qazaxıstan yenidən Azərbaycana məxsus Bakı-Supsa kəməri ilə neft nəqli məsələsini gündəmə gətirib. 2022-ci ildə Ukraynaya işğalçı hücumuna görə Avropaya neft ixracı imkanından məhrum olan Rusiya öz ərazisindən keçən və Xəzər Boru Konsorsiumuna məxsus kəmərlə neft nəqlinə ciddi problemlər yaratmağa başladıqdan sonra Astana öz qara qızılı üçün alternativ marşrutlar formalaşdırmağa başladı. Məlumdur ki, Qazaxıstan neftinin 80 faizindən çoxu dünya bazarına bu kəmərlə çıxarılır. Məsələn, 2024-cü ildə Qazaxıstan ümumilikdə 68,6 milyon ton neft ixrac edib ki, bunun da 54,9 milyon tonu Xəzər Boru Konsorsiumuna məxsus kəmərlə Rusiya ərazisindən satılıb.

Son 3 ildə Qazaxıstan dəfələrlə Azərbaycan üzərindən neft ixracını artırmaq, bunun üçün Bakı-Supsa kəmərinə istifadə etmək planlarını açıqlayıb. Bir qayda olaraq bu plan Rusiya XBK kəməri ilə neqlə problem yarananda gündəmə gətirilir, lakin sonra yenidən arxa plana keçir. Buna səbəb, əlbəttə, Azərbaycan üzərindən neft xərclərinin XBK-dan daha yüksək olmasıdır. Neft Aktau limanına daşınır, oradan tankerlə Bakının Səngəçal terminalına daşınır, oradan isə Bakı-Tiflis-Ceyhan neft kəmərinə vurulur. Buna görə də Qazaxıstan Azərbaycan üzərindən neqlə alternativ marşrut kimi baxsa da, daha çox ehtiyat variant yanaşması sərgiləyir.

Reallıqda, Astana nefti üçün Azərbaycan üzərindən neft demək olar ki, Rusiya marşrutuna yeganə alternativdir. Çünki Qazaxıstandan neft alan Çin daha çox sanksiyalara görə ucuz satılan Rusiya və İran neftinə üstünlük verdiyinə görə Qazaxıstandan idxalı artırmaq istəmir. İstəsə də, bu, qiymət baxımından Azərbaycanda üzərindən neqlə görə itkilərdən daha çox gəlir itkisinə səbəb olacaq. Buna görə də Rusiyaya alternativ dedikdə, yeganə yol kimi Azərbaycanı düşünməyə önə çıxır.

Qazaxıstanın may ayından bəri Bakı-Supsadan istifadə məsələsini yenidən qaldırmasına səbəb Rusiyanın XBK kəməri ilə neqlə yaratdığı süni əngəldir. Belə ki, "Rosselxoznadzor" aprel ayından kəmərin çıxdığı Novorossiysk limanında 3 neftötürmə qurğusundan 2-də guya hansısa pozuntular aşkarlayaraq, fəaliyyətini dayandıraraq, Bu isə limandan Qazaxıstan neftinin tankerlərə yüklənmə imkanını ciddi şəkildə məhdudlaşdırıb.

"Rosselxoznadzor"un bu addımının arxasında iki amil dayanır: Birincisi, Avropa İttifaqının Rusiya neftindən tamamilə imtina fonunda Qazaxıstan neftinə tələbinin artmasıdır. Artıq Avropada Rusiya neftini almağa davam edən Çexiya ötən ildən bundan tamamilə imtina edib. Al-nin Rusiyaya qarşı hazırladığı yeni sanksiyalarda bu

Azərbaycana tranzitdən yeni qazanc təklifi

Bakı-Supsa kəmərinə istifadə olunması yenidən Qazaxıstanın gündəmində

ölkədən neft alışı qadağan olunması nəzərdə tutulur.

Bu fonda Avropa Qazaxıstandan neft alışı sürətlə artırır. "Econovis" xəbər verir ki, 2024-cü ildə Qazaxıstan Avropa İttifaqına xam neft ixrac edən ölkələr arasında üçüncü yeri tutub. Statistika görə, Aİ ölkələri 2024-cü ildə gündəlik ümumilikdə 9,1 milyon barel neft idxal edib. Ən böyük tədarük həcmi ABŞ-dan sutkada 1,40 milyon barel (15,4 faiz artım), Norveçdən 1,10 milyon barel (12,1 faiz artım) və Qazaxıstandan 1,05 milyon barel (11,5 faiz artım) qeydə alınıb.

Qazaxıstan 2023-cü ildən Novorossiysk limanından əlavə, Rusiyanın Drujba neft kəməri ilə də Avropaya - daha dəqiqi, Almaniya neft nəql etməyə başlayıb. Rusiya kəmərin boş qalmaması üçün buna razılıq versə də, Ukraynaya verdiyi hərtərəfli dəstəyə görə Almaniya ilə sürətlə pisləşən münasibətlər fonunda prosesin hər an dayandırılması təhlükəsi getdikcə böyüyür. Astana bu neft kəməri ilə Qaraçaqanak və Kaşaqandan Almaniya xammal ixrac edir. 2024-cü ildə Drujba vasitəsilə Almaniya 1,5 milyon ton neft çatdırılıb. Bu il ölkə ixracı 2,5 milyon tona çatdırılmağı planlaşdırır. "Reuters" "Kaztranso-

il"ə istinadən yazır ki, Qazaxıstan 2025-ci ilin birinci yarısında Drujba vasitəsilə Almaniya neft ixracını illik müqayisədə 46 faiz artıraraq 926 min tona çatdırıb. Qazaxıstan neftinin BTC (Bakı-Tiflis-Ceyhan) vasitəsilə ixracı isə bu ilin ilk altı ayında 13 faiz artaraq 785 min tona çatıb. Cari il üçün nəzərdə tutulan bu ixracın ümumi səviyyəsi 1,7 milyon ton təşkil edir.

Rusiya siyasi hakimiyyətinin əlində alət olan "Rosselxoznadzor"un Qazaxıstan neftinə qarşı yönələn addımının ikinci səbəbi Astananın ötən il OPEK+ çərçivəsində üzərinə götürdüyü hasilat kvotasından artıq hasil etdiyi neft həcmələrini kompensasiya etməməsidir. Qazaxıstandakı ABŞ şirkətləri Rusiyanın iki söz sahibindən biri olduğu OPEK+ razılaşması çərçivəsində hasilatı əlavə azaltmaq tələbindən imtina ediblər. Səudiyyə Ərəbistanının da hasilatı artırmaq təkidindən sonra Rusiya neft qiymətlərinin iflasının qarşısını almaq üçün "Rosselxoznadzor"un əli ilə Qazaxıstanın ixrac imkanını məhdudlaşdırmağa çalışır.

Energetika naziri Yerlan Akkenjenovun hökumətin iclasında verdiyi məlumata görə, bu ilin birinci yarısında Qazaxıstan 49,9 milyon ton neft hasil edib - bu, 2024-cü

ildəkindən 11,6 faiz çoxdur. Altı ayda ixracı illik ifadədə 11,9 faiz çox - 39,6 milyon ton neft yönəldilib. Nazirin sözlərinə görə, ilin sonundakı 96,2 milyon ton neft hasil ediləcəyi və onun 70,5 milyon tonunun ixrac olunması planlaşdırılır.

Hasilatın həcmi ilk növbədə ABŞ şirkətinin işlədiyi Tengiz yatağında genişləndirmə layihəsi hesabına artacaq. O cümlədən, 2025-ci ildə Tengizdə 34,8 milyon ton (2024-cü ildə 27,8 milyon ton), Kaşaqanda 17,9 milyon ton (17,4 milyon ton), Qaraçaqanakda (12,2 milyon ton) 12,4 milyon ton neft hasil edilməsi planlaşdırılır.

Bu planların reallaşması çox böyük ölçüdə Qərblə münasibətləri gətirdikcə gərginləşən Rusiyadan asılı vəziyyətdədir. Buna görə də Qazaxıstan əsas alternativ olan Azərbaycan üzərindən daha çox neft məsələsini yoluna qoymağa çalışır.

Qazaxıstan neftini Bakıya yola salan Aktau limanında hazırda illik gücü 7,5 milyon ton olan üç neft yükləmə qurğusu fəaliyyət göstərir. **Aktau Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının kommersiya işləri üzrə icraçı direktoru Əhməd Mustafinin** dediyinə görə, Liman Novorossiyskdəki SPM-ə bənzər bir

nöqtəli yanılma qurğuları (SPM) qurmaqla **yaxın illərdə neft daşınmasını 20 milyon tona çatdırmağı** bilər: "Biz indi 7,5 milyon ton yükləyə bilirik. Neft daha çox olarsa, iki ildən sonra onu 20 milyon tona çatdırmağı bilərik".

Onun sözlərinə görə, Azərbaycan Bakı-Tiflis-Ceyhan (Azərbaycan-Gürcüstan-Türkiyə) marşrutu üzrə neft etmək üçün ildə 2,2 milyon tondan çox olmayan Qazaxıstan neftini qəbul etməyə hazırdır. Məsələ burasındadır ki, bu kəmərdə əsas məhsul Azərbaycanın yüngül neftidir, ona görə də kəməre 2,2 milyon tondan çox Qazaxıstan nefti daxil olarsa, yaranan qarışıq keyfiyyətsiz olacaq və Azərbaycanın öz neftinə görə əldə etdiyi gəlirə mənfi təsir edəcək. Belə ki, BTC ilə yalnız Qazaxıstan deyil, Türkmənistanın da nefti neql olunur. Azərbaycanın öz ixracı isə ildən-ilə azalır. Belə olan şəraitdə BTC ilə ağır növ neft nəqli imkanları da azalır.

Bütün bunlar Bakı-Supsa neft kəməri ilə neqli Azərbaycan üçün də sərfəli edir. Həsab olunur ki, Bakı-Supsa kəməri ilə Qazaxıstan neftinin neqli hər iki ölkə üçün neftin tranzitini xeyli asanlaşdıracaq, çünki o, ayrıca boru kəməri ilə ixrac olunacaq. Eyni zamanda rentabellik məsələsi də var - Bakı-Supsanın

ötürmə qabiliyyəti ildə 7 milyon tondan artıqdır.

Qeyd edək ki, uzunluğu 837 kilometr olan Bakı-Supsa neft boru kəməri 1997-1998-ci illər ərzində çəkilib. Azərbaycan neftini Qərb istiqamətinə neql edən bu kəmərin Səngəçal terminalından başlayaraq Gürcüstan Qara dəniz sahilindəki Supsa terminalına qədər uzanır. Diametri 530 millimetr olan Bakı-Supsa kəmərinə neftin vurulmasına 1998-ci ilin dekabrında başlanıb.

İlk vaxtlarda bu kəmərlə Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda yerləşən "Çıraq" və "Azəri" yataqlarından çıxarılan neft nəql olunub. Belə ki, Bakı yaxınlığındakı Səngəçal terminalından Qara dəniz sahilində yerləşən Supsa lima-

nına göndərilən xam neft buradan tankerlərə yüklənərək Bosfor boğazından keçməklə Avropa bazarlarına yola salınıb. 2021-ci ilin yekunlarına əsasən, Bakı-Supsa boru kəməri ilə 4,2 milyon ton neft nəql olunub. İxrac olunan bütün neft "Azəri-Çıraq-Günəşli" yataqlar blokunun payına düşüb. 2022-ci ildə kəmərdəki əsaslı təmirə görə neft daşındırılıb. Lakin 2023-cü ildən proses cüzi həcmərlə də olsa, bərpa edilib. Azərbaycan Energetika Nazirliyinin 2024-cü ilə dair fəaliyyət hesabatından aydın olur ki, 2023-cü ildə Bakı-Supsa ilə 150 min ton neft ixrac edilib. 2024-cü ildə bu göstərici 40 faizə qədər azalaraq 90 min ton təşkil edib. Belə kiçik həcmərin neqlini kəmərin operatoru olan BP Azərbaycan şirkəti sifarişlərin az olması ilə izah edir.

Beləliklə, Azərbaycan üzərindən neft ixracının artırılması, bu məqsədlə Bakı-Supsa kəmərinə istifadə olunması məsələsi yenidən Qazaxıstanın gündəmindədir. Son iki ayda həm Astana, həm də Bakıdan - SOCAR-dan verilən açıqlamalar bu dəfə məsələnin real iş mərhələsinə qədər çatdırılması ehtimalının yüksək olmasından xəbər verir. Prosesin nə zaman başlanacağı güman ki, Rusiyanın davranışları və neft bazarındakı qiymət konyukturundan asılı olacaq. Rusiya öz neftinə tələbi və qiyməti artırmaq üçün ərazisindən Qazaxıstan neftinin ixracını daha çox məhdudlaşdırarsa, Bakı-Supsa ilə neqli sayılı günlərdə yoluna qoymaq mümkündür. Dünya bazarında neft qiymətlərinin kəskin enməsi perspektivində isə bu neft iqtisadi baxımdan səmərəsiz hala gələ bilər...

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

Niderlandın ən böyük bank qrupu olan "ING Group" Azərbaycanda 2025-ci il üçün ortaillik inflyasiyanı 5.3% səviyyəsində proqnozlaşdırır. "Report" xəbər verir ki, əvvəlki proqnozla müqayisədə gözləntilər 0.1 faiz bəndi artıb.

Bank analitikləri III rübdə inflyasiyanın 4.6% (0.1 faiz bəndi artım), IV rübdə isə 4.8% (+ 0.1 faiz bəndi) olacağını gözləyirlər.

ING 2026-cı ilin I rübündə ortaillik inflyasiyanın 4.6%, II rübdə 4.9%, III rübdə 5.2%, IV rübdə isə 5.7% olacağını gözləyir. Ümumilikdə, "ING" 2026-cı ildə Azərbaycanda ortaillik inflyasiyanın 5.1% səviyyəsində olacağını (əvvəlki proqnozla müqayisədə dəyişiklik yoxdur) proqnozlaşdırır.

İqtisadiyyat Nazirliyinin proqnozlarına görə, bu il ölkədə ortaillik inflyasiya 5.1%, gələn il isə 4.3% təşkil edəcək.

Azərbaycan Mərkəzi Bankının 2025-ci ilin yanvar ayında yenilənmiş proqnozuna görə, cari ildə inflyasiya 5.5%, 2026-cı ildə isə 3.8% təşkil edəcək.

BMT-nin gözləntilərinə görə, bu il inflyasiya 3.6%, 2026-cı ildə isə 3.1% səviyyəsində olacaq.

Dünya Bankı 2025-2026-cı illərdə Azərbaycanda ortaillik inflyasiyanın 2.3% səviyyəsində olacağını gözləyir.

Beynəlxalq Valyuta Fondunun (IMF) proqnozlarına görə, 2025-ci ildə Azərbaycanda ortaillik inflyasiya 5.7%, illik inflyasiya 5.2%, 2026-cı ildə ortaillik inflyasiya 4.5%, 2027-2029-cu illərdə isə 4% təşkil edəcək.

"S&P Global" və "Moody's" beynəlxalq reyting agentlikləri 2025-ci ildə Azərbaycanda ortaillik inflyasiyanı 4%, 2026-cı ildə isə 3% səviyyəsində, "Fitch Ratings" isə 2025-ci ildə 5.3%, 2026-cı ildə isə 4.6% səviyyəsində proqnozlaşdırır.

Xatırladaq ki, ötən il Azərbaycanda ortaillik inflyasiya 2.2%, 2025-ci ilin yanvar-iyun aylarında isə 5.9% təşkil edib.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Mərkəzi Bankı (AMB) iyun ayında 2025-2026-cı illər üzrə inflyasiya proqnozunu açıqlayıb.

AMB-nin rəsmi məlumatında qeyd edilib ki, qlobal ticarətdə baş verən proseslər əmtə və maliyyə bazarlarında dalğalanmaları gücləndirir. Bu şəraitdə əsas ticarət tərəfdaşı olan ölkələrdə inflyasiyanın yüksəlməsi, dollar indeksinin azalması və nominal effektiv məzənnənin aşağı tempə möhkəmlənməsi xarici risk faktorlarındandır. Inflyasiyanı artıracaq daxili risk faktorları kimi isə xərc amilləri ilə yanaşı, məcmu tələbin izafi artımı qeyd oluna bilər. Həmçinin kredit aktivliyinin məcmu tələbə və qiymətlərə mümkün təsirləri daim diqqətdə saxlanılır.

"Fitch Ratings" reyting agentliyinin iyun ayı üçün Azərbaycanın inflyasiya və iqtisadi artım proqnozlarında bildirilib ki, 2025-ci ilin may ayında illik inflyasiya 5.9%-ə yüksəlib, bu da qismən baza effektləri və 2025-ci ilin I rübündə minimum əməkhaqqının artırılması ilə bağlıdır. "Fitch" 2025-ci il üzrə illik orta inflyasiyanın 5.3%, 2026-cı ildə isə 4.6% olacağını proqnozlaşdırır.

"Bu göstəricilər Mərkəzi Bankın hədəf diapazonuna (4% ± 2 faiz bəndi) uyğundur. Agentlik 2026-cı ilə qədər faiz dərəcələrinin azaldılacağını gözləmir" - agentlik qeyd edib. "Fitch" 2025-ci ildə tam illik

Ölkəmizdə bahalıq ilin sonunadək davam edəcək

Daha bir beynəlxalq şirkət Azərbaycanda inflyasiya proqnozu verdi

iqtisadi artımın 3.5% (2024-cü ildə: 4.1%), 2026-cı ildə isə 2.5% olacağını gözləyir. Bu artımda dövlət investisiyaları və neftdənənar sektorlar əsas rol oynayacağı qeyd edilib.

"İqtisadi diversifikasiya istiqamətində irəliləyişlər məhduddur. Belə ki, karbohidrogenlər ÜDM-in 32%-ni və ixracın 90%-ə qədərini təşkil edir. Diversifikasiyanı engelleyen amillərə iqtisadiyyatda dövlətin bö-

yük payı, məhdud maliyyə vasitəçiliyi, idarəetmə problemləri və qeyri-enerji sektoruna xarici investisiyanın zişliyi daxildir" - agentliyin şərhində bildirilib.

İqtisadçı Xəlid Kərimli hesab edir ki, 2025-ci ilin sonuna kimi inflyasiya göstəricisi 6,5 faiz ola bilər. "Yeni Müsavat"a şərhində iqtisadçı qeyd etdi ki, o, ilin əvvəlində də bu qənaətdə idi: "Həm cari il baş- layanda, həm də iyun ayında

bu fikirdə idim. Statistik göstəricilərə baxanda görürük ki, bu rəqəm təxminən 6 faizdir. İlin sonuna kimi bu rəqəmin 6,5 faiz olacağını gözləyirəm. İdxal inflyasiyası yüksək olaraq qalır. Bu məsələdə manatın dollarla birgə digər valyutalara nisbətə ucuzlaşması da rol oynayır. Avro manata nisbətən 13 faizə qədər bahalaşıb. Bütün bunlar inflyasiyaya təsir edən faktorlardır. Manatın real

effektiv məzənnəsi 7 faizə qədər düşüb. Cari ilin əvvəlində Tarif Şurasının qərarları da qiymətarıncı faktorlardır, məsələn, ödənişli xidmətlərin dəyəri artır. Bu qərarların iqtisadiyyata təsirləri təcridi olaraq hələ də davam edir".

İqtisadçı Eyyub Kərimli də mövzunu qəzetimiz üçün şərh etdi. **İqtisadçı bildirdi ki, ərzaq inflyasiyası nisbətən sabitləşib:** "Qeyri-ərzaq məhsullarının qiymətində artım müşahidə olunur. 2025-ci ilin proqnozları barədə onu deyə bilərik ki, aşağı inflyasiya yönümlü amillərin təsiri var. Daxili tələb hələ ki, sabitdir. Müəyyən sahələrdə dövlət subsidiya mexanizmi vasitəsilə tənzimləmə siyasəti həyata keçirir. Digər tərəfdən, inflyasiyaya təzyiq edən amillər də mövcuddur: xarici borc, ictimai xərclərdə artım və s. Hesab edirəm ki, 2025-ci ilin sonuna kimi orta inflyasiya göstəricisi 3,4-4 faiz arası, 2026-cı ildə 3,5 faizə qədər ola bilər. "ING Group"un qiymətləndirməsini yüksək hesab edirəm. Dünya Bankı isə daha optimallaşdırılmış proqnoz verib. Düşünürəm ki, inflyasiyanın 4-6 faiz arası olması ehtimalı daha realdır".

□ Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Müsavat"

Rusiyaya pomidor sata bilməsək...

Ekspert: "Azərbaycan pomidorunun yerini nə dad, nə davamlılıq baxımından heç bir məhsul doldura bilmir"

Azərbaycan pomidoru yenə də Moskva-Bakı münasibətlərinin barometrinə çevrilib. Rusiya Azərbaycanın kənd təsərrüfatı məhsullarına qarşı növbəti dəfə "fitosanitar zərbə" endirib. Krasnodar diyarında fəaliyyət göstərən Baytarlıq və Fitosanitar Nəzarət Xidmətinin əməkdaşları Azərbaycandan gətirilmiş 18 ton şaftalı və nektarini məhv etdiklərini açıqlayıblar. Qurumun iddiasına görə, məhsulda "Qərb çiçək tripsləri" adlı zərərverici aşkarlanıb. Daha sonra isə 15 ton pomidorda "Cənubi Amerika mina güvəsi" tapılıb və həmin məhsullar da dərhal məhv edilib.

Rusiyanın Azərbaycan məhsullarını sıradan çıxarmaq üçün göstərdiyi əsaslardan biri də guya aşkar edilmiş zərərvericilərdir. Amma diqqət çəkən məqam onların adlarıdır: "Qərb çiçək tripsi", "Cənubi Amerika mina güvəsi". Məhz Qərb və Amerika mənşəli təhlükələr-

Azərbaycan meyvəsi, tərəvəzi, sadəcə, məhsul kimi yox, geopolitik simvol kimi etiketlenir. Bioloji izahatın arxasında siyasi altqat açıq-aydın hiss olunur. Belə olan halda, zərərverici həşəratlar da diplomatik münasibətlər qədər kodlu danışır.

İllərdir Azərbaycandan Rusiyaya tonlarla pomidor göndərilirdi. Amma indi görünən odur ki, tonlarla pomidor siyasətin daşına tuş gəlib. Hər dəfə diplomatik münasibətlərdə soyuqluq yarananda, ilk zərbəni pomidor alır. Sərhəddə günlərlə saxlanılan məhsullar, "güvə" bəhanəsi, dərhal məhv edilən tonlarla ərzaq ssenarisi artıq

tanışdır. Əgər pomidor siyasətin göstəricisinə çevrilibsə, bu siyasət dəyişməlidir. Azərbaycan bu məsələdə həm iqtisadi möhkəmlik, həm də diplomatik ağıl nümayiş etdirməlidir. Əks halda, hər dəfə sərhəddə pomidorlar yox, millətin əziyyəti və gəliri məhv olacaq. Rusiya hər dəfə Azərbaycandan bəzi meyvə və tərəvəzlərin idxalına qadağa qoyacaq.

Bu, iqtisadi tədbir kimi göstərilərsə, əslində diplomatik jest, yeni siyasi narazılığın "kənd təsərrüfatı dili"ndə ifadəsi kimi dəyərləndirilir. Xüsusilə də son günlərdə Yekaterinburq hadisələri, Azərbaycanın sərt ritorikası və ardınca Rusiya tərəfinin "səssiz reaksiyası" fonunda...

Pomidorla danışan diplomatiya haqda Rusiya mediası yazır ki, bu addımlar Azərbaycan üçün 1,2 milyard dollar həcmində ixrac itkisinə səbəb ola bilər. Bəs bu rəqəm realdır mı?

İqtisadçı ekspert Xəlid Kərimli "Yeni Müsavat"a deyib ki, bu rəqəm illik ziyanı deyil, orta və uzunmüddətli dövrdə mümkün itkiləri əks etdirir: "Dövlət Gömrük Komitəsinin rəsmi statistikasına əsasən, Azərbaycan ildə 150-200 milyon dollar dəyərində pomidor, 300-350 milyon dollar dəyərində isə meyvə (alma, xurma, şaftalı, nektarin və s.) ixrac edir. Bu məhsulların 95-98 faizi məhz Rusiya bazara yönəldilir. Əgər sanksiyalar 3-4 il davam

edərsə və Azərbaycan alternativ bazarlar tapa bilməzsə, ümumi zərərin 1 milyard dollardan çox olması real ehtimaldır".

Ekspertin sözlərinə görə, fitosanitar bəhanə ilə ticarətin bloklanması Rusiya diplomatiyasının klassik metodudur. Bu, yalnız Azərbaycanla deyil, digər MDB ölkələri ilə də baş verib. Lakin bu dəfəki hadisə həm zamanlamasına, həm də kəskinliyinə görə fərqlənir: "Bu, klassik "yumşaq təzyiq" metodudur. Rəsmi Moskva narazıdırsa, qəzəbini Azərbaycan pomidorunun üzərində göstərir. Və bu narazılığın əsasında həm siyasi, həm də geosiyasi amillər dayanır".

Bəs Azərbaycan pomidorundan imtina olunarsa, ruslar nə yeyəcək?

Xəlid Kərimli bu sualın cavabını da verir. Onun sözlərinə görə, Azərbaycan pomidoru Rusiya bazarında keyfiyyət və dad baxımından dominantdır: "Türkiyə pomidoru bahalıdır və məhdud mövsumda mövcuddur. İran pomidoru ucuzdur, lakin keyfiyyət və görünüş baxımından Azərbaycan məhsulundan geri qalır. Özbəkistan və Tacikistan məhsulları isə logistik baxımından uzaqdır və davamlılıq zəifdir. Rusiyadaxili istehsal isə yalnız 2-3 ay açıq sahədə mövcuddur, istixana pomidoru isə həm bahadır, həm də dadı "plastikdir".

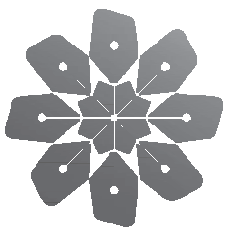
Ekspert bildirir ki, əgər Kreml bu siyasətə davam

edərsə, əslində əsas zərəri rus alıcılar çəkəcək: "Supermarketlərdə qiymət artacaq, keyfiyyət aşağı düşəcək. Çünki Azərbaycan pomidorunun yerini nə dad, nə davamlılıq, nə də həcm baxımından heç bir məhsul doldura bilmir".

İqtisadçı ekspert bildirir ki, bu böhrandan çıxış yolu sadədir: "Planlaşdırılmış, strateji yanaşma ortaya qoyulmalı, yeni ixrac bazarlarının tapılması. Körfəz ölkələri, Orta Asiya, Cənubi Asiya, xüsusilə Hindistan və Pakistan istiqamətləri araşdırılmalıdır. Logistika və infrastrukturun gücləndirilməsi vacibdir. Soyuducu anbarlar, keyfiyyətli daşıma sistemləri qurulmalı, məhsulların uzaq bazarlara da çatdırılması təmin olunmalıdır. Fitosanitar nəzarətin gücləndirilməsi və beynəlxalq sertifikatlaşdırma işləri də inkişaf etdirilməlidir. Məhsulların keyfiyyəti və təhlükəsizliyi beynəlxalq standartlara uyğun sertifikatlarla təmin olunmalıdır. Fermerlərə və ixracatçılara dövlət dəstəyi real olmalıdır. Güzəştli kreditlər, ixrac subsidiyaları, vergi tətilləri və bazar tənzimləməsi vasitələri ilə sektorda panikanın qarşısı alınmalıdır".

Xəlid Kərimlinin fikrincə, hazırkı vəziyyət bir həqiqəti ortaya qoyur: "Pomidor artıq sadəcə kəndli malı deyil, dövlətin iqtisadi və siyasi alətidir. Əgər bu alət düzgün idarə olunmazsa, fermer də, dövlət büdcəsi də ziyan çəkəcək".

□ Elşən MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medlanın İnkişafı
Agentliyi**

İşğaldan azad olunmuş ərazilərə "Böyük Qayıdış"

Qarabağa "Böyük Qayıdış" planı Azərbaycan hökumətinin xüsusi diqqət yetirdiyi proseslərdən biridir. Bu istiqamətdə görülmüş işlərin ümumi miqyası durmadan genişlənməkdədir. Ağdamın Baş planına əsasən, 2040-cı ilədək şəhərin coğrafi əhatəsi 3 dəfəyə yaxın artacaq.

Bunun üçün 1 750 hektara yaxın ərazi nəzərdə tutulub. Ağdam Azərbaycanda əhalisinin sayına görə 4-cü böyük şəhərə çevriləcək. Yəni 100 min əhali sayına malik olacaq. Burada əhalinin orta sıxlığı bir hektara təxminən 57 nəfər nəzərdə tutulub. Ağdam öz müasirliyi və urbanizasiya səviyyəsinə görə, simasına görə daha çox müasir bir şəhər təəssüratı yaradaçaq. Ağdam şəhərində çoxlu müasir tipli binalar olacaq. Şəhər ağıllı şəhər konsepsiyasına uyğun inşa olunacaq. Şəhərin 20 faizi yaşıllıqla əhatə olunacaq. Şəhərdə 4 meşə massivi, 23 şəhər tipli park və şəhərin içində yollar kifayət qədər geniş zolaqlı olacaq.

Ağdam şəhərində yenicən qurulan və tikinti işləri sürətlə davam etdirilir. İşğal dövründə yerlə-yeksan edilən şəhər yenidən qurulur. Şəhər ərazisində yaşayış massivləri salınır.

Tikinti işləri şəhərin 4 nömrəli yaşayış massivində də paralel olaraq icra olunur. Burada 1, 2, 5 və 6-cı məhəllələr üzrə çoxfunksiyalı orta mərtəbəli yaşayış binalarının tikintisi işlərinə başlanılır. Müqaviləyə əsasən, sözügedən məhəllələr üzrə çoxfunksiyalı orta mərtəbəli yaşayış binalarının tikintisinə 73,1 milyon

manat sərf olunacaq.

Qeyd edək ki, Ağdam şəhərinə ilkin mərhələdə 1268 məcburi köçkün ailəsinin köçürülməsi nəzərdə tutulub.

Bu quruculuq prosesi çərçivəsində ötən həftə Prezident Administrasiyasının Siyasi partiyalar və qanunvericilik hakimiyyəti ilə əlaqələr şöbəsinin müdiri Ədalət Vəliyevin təşəbbüsü ilə Ağdamın Xıdırlı kəndinə tarixi bir səfər təşkil olunub. Səfərdə ölkədə fəaliyyət göstərən siyasi partiya rəhbərləri, siyasi şərhçilər və media nümayəndələri iştirak edib.

Siyasi partiya rəhbərləri səfər təəssüratlarını bölüşüblər.

AĞ Partiyasının sədri Tural Abbaslı bildirib ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərə səfər etmək, oradakı bərpa və quruculuq işlərini yerində görmək insanda xoş və ümidverici hisslər yaradır: "Artıq yaşayış komplekslərinin tikintisinə başlanılıb və planlaşdırılır ki, Ağdam yaxın illərdə 100 min nəfərlik əhalisi olan müasir bir şəhərə çevrilsin. Şəhərdə eyni zamanda böyük bir Muğam Mərkəzi də inşa olunub - bu, yüksək standartlara cavab verən əsl mədəniyyət kompleksidir. Bundan əlavə, Ağdamda Sənaye Parkı fəaliyyət göstərir və burada artıq 30-dan çox müəssi-

Böyük Qayıdış

YENİ ÜSAVAT
N 121 (8731) 16 iyul 2025

Ağdam Azərbaycanın dördüncü böyük şəhəri olacaq

Siyasi partiya təmsilçiləri 100 min əhalinin yaşayacağı şəhər haqda təəssüratlarını bölüşdülər

sə qeydiyyatdan keçib, bəziləri isə artıq fəaliyyətə başlayıb. Bütün bu görülmüş işlər həm böyük zəhmətin, həm də ciddi maliyyə vəsaitlərinin nəticəsidir. Bu inkişafı yerində görmək, prosesin şahidi olmaq bizdə gələcəyə inam yaradır. Xatırlayırıq ki, biz 2021-ci ildə siyasi partiya rəhbərləri ilə birlikdə ilk dəfə Ağdama səfər etmişdik. O vaxt şəhərdə yalnız bir cümə məscidi qalmışdı və bütün şəhər tamamilə dağıdılmış vəziyyətdə idi. Heç bir ev, heç bir obyekt qalmamışdı. İndi isə yollar salınır, məscidlər bərpa olunur. Həmin cümə məscidi də artıq əvvəlki möhtəşəm görkəmini yenidən qazanıb. Ən əsası isə odur ki, biz

artıq bu torpaqlara həyatın qayıdığını görürük. İnsanlar burada yenidən yaşayacaq, işləyəcək və yeni həyat quracaq. Biz həm müxalifət, həm də iqtidar təmsilçiləri olaraq hesab edirik ki, görülmüş işləri dəyərləndirmək, qiymətləndirmək və ictimaiyyətə çatdırmaq lazımdır. Bu, həm də şəffaflıq baxımından önəmlidir. Biz bu işləri izləyir, müşahidə edirik və öz töhfəmizi verməyə çalışırıq. Ümid edirik ki, "Böyük Qayıdış" prosesi davamlı və dayanıqlı olacaq.

Ağdamda gördüklərimiz bir daha təsdiqləyir ki, bu proses geridönməz xarakter alır. Ağdam artıq təkəcə Qarabağın deyil, ümumilikdə Azərbayca-

nın dördüncü böyük şəhəri olmaq yolundadır. Bu ruh şəhərdə hiss olunur. Ümid edirik ki, növbəti səfərimiz zamanı Ağdamda artıq on minlərlə insanın yaşadığı, işlədiyi, ailə qurduğu bir şəhər görərik.

Səfərlərin siyasi mesajı da dənilməzdir. Müxtəlif ideoloji baxışlara malik olan insanların birlikdə bu ərazilərə səfəri həm də ölkə daxilində milli həmrəyliyi, dünyaya isə Azərbaycanın ərazi bütövlüyü ətrafında birliyi nümayiş etdirir. Bu, təsadüfi deyil - bu səfərlər hər dəfə cəmiyyət tərəfindən maraqla qarşılanır və davam etdirilməsi tələb olunur".

etdiyimiz təəssüratlar olduqca müsbətdir. Qarabağ bərpa olunur, insanların geri qayıdışı üçün münbit şərait yaranır. Eyni zamanda bu cür səfərlər Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi uğurlu siyasi kursun davamı kimi qiymətləndirilməlidir. Yeni siyasi münasibətlər sisteminin formalaşması istiqamətində atılan addımlar ölkəmizin dayanıqlı inkişafını və milli həmrəyliyi təmin edir. Səfərin təşkilində iştirak edən bütün qurumlara - Prezident Administrasiyasına, Ağdam üzrə nümayəndəliyə və əməkdaşlara təşəkkürümü zü bildiririk".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Cavanşir ABBASLI

FHN işğaldan azad bölgədə yaşayanlara müraciət edib

"Havaların isti və quraq keçdiyi aylarda yanğın təhlükəsizliyi qaydalarına ciddi riayət edin"

Fövqəladə Hallar Nazirliyi (FHN) havaların isinməsi ilə əlaqədar işğaldan azad edilmiş ərazilərdə artan yanğın təhlükəsinə dair əhaliyə müraciət edib.

Müraciətdə deyilir: "Həzrət ölkəmizin işğaldan azad edilmiş ərazilərində irimiqyaslı yenicən qurulan və bərpa işləri, infrastruktur, yaşayış və digər obyektlərin tikintisi sürətlə davam edir, keçmiş məcburi köçkünlər mərhələli şəkildə öz doğma dedə-baba torpaqlarına qayıdır, həmçinin xüsusi icazə əsasında çoxsaylı vətəndaşlar işğaldan azad edilmiş ərazilərə səfərlər edir.

Havaların isinməsi ilə əlaqədar yanğınların baş vermə və sürətlə yayılma təhlükəsini, habelə işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə meşə fon-

du, flora və faunanın zənginliyini nəzərə alsaq, yanğın təhlükəsizliyi ilə bağlı kiçik ehtiyatsızlıq və ya məsuliyyətsizlik böyük fəsadlara səbəb ola bilər. Həmin ərazilərdə çoxsaylı minaların basdırılması isə yanğınların söndürülməsi işini çətinləşdirir.

Təəssüflə qeyd olunmalıdır ki, Fövqəladə Hallar Nazirliyi tərəfindən aparılan kütləvi maarifləndirmə işlərinə baxmayaraq, xüsusilə son günlər Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarının ərazilərində müxtəlif istiqamətlərdə açıq saə və meşə massivlərində yanğınlar qeydə alınıb,

yalnız yanğınsöndürənlərin fədakarlığı sayəsində həmin yanğınların böyüyərək daha ağır fəsadlara səbəb olmasına imkan verilməyib.

Yuxarıda qeyd olunanları nəzərə alaraq, Fövqəladə Hallar Nazirliyi işğaldan azad olunmuş ərazilərdə yaşayan və fəaliyyət göstərən, eləcə də müxtəlif məqsədlərlə həmin ərazilərə səfər edən vətəndaşlara müraciət edərək xüsusilə havaların isti və quraq keçdiyi yay aylarında yanğın təhlükəsizliyi qaydalarına ciddi riayət etməyə və bununla da Qarabağ və Şərqi Zəngəzurumun füsunkar təbiətinin, fauna və florasının qayğısına qalmağa çağırır.

Belə ki, müəssisə və təşkilatlarda yanğına qarşı rejimə ciddi əməl olunmalı və yanğına səbəb ola biləcək hallara yol verilməməli, fərdi yaşayış evləri, təsərrüfat və istehsalat müəssisələrinin

həyətləri quru ot və tullantılardan vaxtaşırı təmizlənməli, siqaret və ya kibrit yalnız tam söndürüldükdən sonra zibil qablarına atılmalı, habelə yanar mayelərlə islanmış materiallar, eləcə də şüşə qab və şüşə qırıntıları ətrafa atılmamalı, təbiət qoynunda tonqal (ocaq) xüsusi yerlərdə qalanmalı və ya bu məqsədlə ağac altı olmayan, ətrafında quru ot və kol-kos, ağac qırıntılarının olmadığı yer seçilməli və ətrafdakı otlar 0,5-1 metr radi-

usda təmizlənməli, ərazini tərk edərkən tonqal (ocaq) tam söndürülməli, üzərinə su tökülməli və üstü torpaqla örtülməlidir. Taxıl və ot tədarükü ilə bağlı istifadə edilən kənd təsərrüfatı texnikalarının mexanizmləri saz vəziyyətdə saxlanmalı, nasaz texnikaların əkin sahələrində istismarı qadağan edilməlidir. Yadda saxlamaq lazımdır ki, külekli hava şəraitində, habelə meşə sahələrində tonqalların qalanması qadağandır!"

ÜSAVAT

Son səhifə

N 121 (8731) 16 iyul 2025

Sərinkeşin qarşısında yatmaq zərərli midir?

Sərinkeşin (ventilyatorun) altında yatmaq, xüsusilə isti yay gecələrində bədəni sərinlətdiyi üçün rahat görünə bilər. Lakin bu verdişin sağlamlığa mənfi təsirləri ola bilər və bir sıra riskləri özü ilə gətirir. Milli.Az bildirir ki, ən çox rast gəlinən problemlərdən biri əzələ tutulması və ağrılarıdır. Sərinkeşdən gələn davamlı soyuq hava axını boyun, kürek və bel nahiyyəsini soyudaraq əzələlərin gərginləşməsinə səbəb olur. Bu da yatdıqdan sonra səhər oyananda boyun və çiyin ağrısı, hərəkət məhdudluğu kimi narahatlıqlar yarada bilər. Uzun müddət belə yatmaq əzələ-oynaq sisteminə xroniki problemlərə də yol açır.

Digər bir ciddi məqam isə nəfəs yolları ilə bağlıdır. Ventilator otaqda olan toz, polen, tükərlər və digər allergenləri havada dövr etdirdiyi üçün bu maddələri nəfəs yolu ilə bədəninə daxil etmək riski artır. Xüsusilə allergiyası, sinusiti və ya astması olan insanlar üçün bu, ciddi tənəffüs problemlərinə səbəb ola bilər. Gecə boyu havadakı quru və tozlu axın burun quruluğu, boğaz iltihabı və öskürəklə nəticələnə bilər. Bundan əlavə, ventilator havanı qurutduğu üçün dərinin və selikli qişaların qurumasına da səbəb ola bilər. Belə hallar qarşısında ən yaxşı üsul sərinkeşi birbaşa bədəninə yönəltməmək, hava axınıni otağın ümumi dövrünə istiqamətləndirmək və mümkün qədər aralıdan istifadə etməkdir. Həmçinin otağı gündəlik havalandırmaq və nem səviyyəsini qorumaq da sağlamlıq baxımından faydalıdır.

İspaniyada azyaşlı uşağı öpən qadın həbs edilib

İspaniyada azyaşlı uşağı anasının razılığı olmadan öpən qadın həbs edilib. Oxu.Az bu barədə "20 Minutos" nəşrinə istinadla xəbər verir. Ana bir yaşlı uşağı ilə Bilbao şəhərində parkda olarkən naməlum qadın

onlara yaxınlaşıb və heç bir söz demədən uşağın dodaqlarından öpüb. Ana dərhal polis çağıraraq qadın saxlanılıb. O, yerli polis bölməsinə aparılıb, orada dindirilib və cinsi zorakılıq ittihamı

ilə hakim qarşısına çıxarılıb. İstintaq bu əməli potensial təhlükə və azyaşlı uşağın şəxsi sərhədlərini pozma kimi nəzərdən keçirib.

"Üç kreslo sindromu" yuxu pozğunluğuna səbəb ola bilər

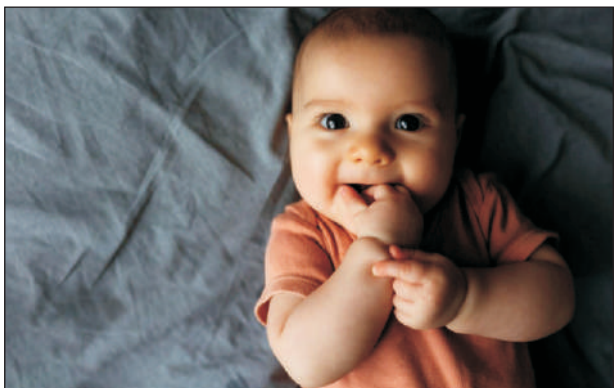
Bütün günü oturmaq həyat keçirirsinizsə, bu, yuxusuzluğun əsas səbəblərindən birinə çevrilə bilər. Teleqraf xəbər verir ki, bu barədə Rusiyanın əməkdar həkim Roman Buzunov matbuata bildirib. O deyib ki, yuxu pozğunluğuna səbəb olan problemlərdən biri "üç kreslo sindromu"dur: avtomobilə (ictimai nəqliyyatda), işdə və evdə televiziya qarşısında oturmaq. Mütəxəssis izah edib ki, fiziki məşqlər yuxusuzluğa səbəb olan stresslə mübarizənin ən yaxşı yollarından biridir.

Professorun sözlərinə görə, gün ərzində gəzinti, idman və ya ən azı normal fəaliyyət stressi aradan qaldırmağa kömək edir. Ancaq oturmaq həyat tərzini keçirib, həftə sonları "yatmaq" ilə vəziyyəti daha da pisləşdirir. Mütəxəssis əlavə edib: "Müasir böyük şəhərlərdə sakinlərin ən azı 10%-i həftə sonları "bütün həftə" yatır və orta hesabla 4 saat sonra qalxır. Bu nə deməkdir? Əslində bu, sosial reaktiv gecikmədir (ev şəraitində saat qurşağının dəyişməsi sindromu)".

Bunları bilirsinizmi?

- * Səudiyyə Ərəbistanı ərazisində çay mövcud deyildir.
- * Yarım kilo bal edə bilmək üçün arılar iki milyondan çox çiçəkdən bitki yığmaq məcburiyyətindədir.
- * Yekün bir ayı bir at qədər sürətli qaça bilər.
- * Zürafələrin dilinin uzunluğu 35 sm-dir. Və onlar üzməyi bacarmırlar.
- * Sağ əlini istifadə edən insanlar sol əlini istifadə edənlərə nisbətən doqquz il daha çox yaşayırlar.
- * Sarışınların əsmərlərdən daha çox saçları vardır.
- * Yeni Zelandiya dünyadakı hər cür iqlimin mövcud olduğu tək ölkədir.
- * Yekün bir insan gündə 23 min dəfə nəfəs alır.
- * Zürafələrin səsləri yoxdur.
- * Sığa istidirsə, dirsəklərini soyuq suya salın.
- * Ayaqlarınız yorulmuşsa, sərin su ilə yuyun, sonra dabanlarınıza krem çəkin və dabanlarıza döz qədər masaj edin.
- * Su çox içməyin - daha çox tərləyəcəksiniz, isti çay, ya da meyvə şirəsi susuzluğunuzu daha yaxşı yatırır.
- * Yuxusuzluq şikayəti ilə həkimə müraciət edən insanların IQ səviyyəsinin normadan yüksək olduğu müşahidə edilir.
- * İnsanlar yuxuladığı zaman qoxu ala bilmirlər.
- * Nyaqara şəlaləsindən düşüb sağ qala bilən ilk insan Bobbi Liç evdə portaqal qabığına basaraq yuxulmuş və daxili qanaxma səbəbi ilə dünyasını dəyişmişdir.
- * Dəniz atı dünyanın ən sədaqətli canlısıdır. Çünki həyat yoldaşı öldükəndən qısa bir müddət sonra o da ölür.
- * İnsan ildə ən az 1460 ədəd yuxu görür.
- * "Karaoke" sözü yapon dilində "quru orkestr" sözünün qısaltılmasıdır. "Kara" yapon dilində boş deməkdir.
- * Ördəyin səsi əks-səda vermir.

Uşaqların otağında bu əşya görməsinə zərər verir

Valideynlər çox zaman uşaq otağında rahat atmosfer yaratmaq üçün noçnikdən (gecə işığı) istifadə edirlər. Lakin zəif gecə işığı uşaqların görmə qabiliyyətinə mənfi təsir göstərə bilər.

Noçniklər uşaqlara necə zərər verə bilər? Həkimin sözlərinə görə, uşaq otağında noçnik zamanla uşaqlarda miopiya - yeni uzağı görməmə problemi yarada bilər.

"Gecəni noçnik və ya zəif işıqla yatan uşaqlarda böyüdükcə miopiya inkişaf etmə riski daha yüksək olur. Amma tam qaranlıq otaqda yatan uşaqlarda bu risk xeyli aşağıdır". O əlavə edir ki, göz qapağı olsa belə, mavi spektrli işıq uşaqların nazik göz qapağı dərisindən keçərək melanopsin hüceyrələrini stimullaşdırır. Bu da uşaqların bioloji saatına - yeni sirkadiyen ritmlərinə təsir edir və nəticədə yuxu pozuntusu və göz sağlamlığında problemlər yaranır.

Hansı işıq daha uyğundur? İsti tonlu işıqlar (sarı, qırmızı) daha az zərərli və noçnik kimi istifadəyə daha uyğundur. Noçnik çox parlaq və birbaşa uşağın gözüne yönəlibsə, bu, görmə yorğunluğuna səbəb ola bilər, xüsusilə də uşaq gecə oyanarsa və birbaşa işığa baxarsa.

Valideynlərə tövsiyələr: İsti və zəif işıqlı noçniklər seçin (sarı və ya qırmızı tonlar). Noçniki elə yerləşdirin ki, işıq birbaşa uşağın üzünə düşməsin.

Əgər ehtiyac yoxdursa, xüsusilə körpələr üçün, noçnikdən istifadə etməyin - onlar tam qaranlıqda rahat yata bilərlər. Əgər uşaq qaranlıqdan qorxursa, zəif və dolaylı işıq mənbəyi seçin. Taymer və ya hərəkət sensoru ilə təchiz olunmuş modellər daha təhlükəsizdir.

Miopiya nədir? Miopiya və ya yaxın görmə - uzaq məsafədəki obyektlərin bulanıq, yaxın obyektlərin isə aydın görünməsi ilə xarakterizə olunur. Bu, göz formasının və ya iç quruluşunun işıq şüalarının düzgün şəkildə torlu qişada (retinada) fokuslanmasına mane olması ilə baş verir. Adətən uşaqlıq və yeniyetmə dövründə inkişaf edir və bəzən irsən keçə bilər. Orqanizmin sürətli böyüdüüyü dövrlərdə miopiyanın irəliləməsi mümkündür. Bir araşdırma zamanı 2-16 yaş arası 479 uşaq üzərində aparılan müşahidələr göstərib ki, erkən uşaqlıq dövründə gecə vaxtı tam qaranlıqda yatmaq miopiya üçün risk amili ola bilər. Qeyd olunur ki, bu araşdırma noçnikin birbaşa səbəbkar olduğunu sübut etmir, lakin potensial təhlükə olduğu bildirilir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500